

Реєстрація	_____	_____	_____
	номер кафедри	дата	підпис лаборанта
Рекомендовано до захисту	_____		
_____	підпис наукового керівника керівника	ініціали, прізвище наукового	
Результат захисту	_____		
_____	оцінка	дата захисту	
Голова ЕК	_____	_____	
	підпис	ініціали, прізвище	
Члени ЕК	_____	_____	
	підпис	ініціали, прізвище	
	_____	_____	
	підпис	ініціали, прізвище	
	_____	_____	
	підпис	ініціали, прізвище	
Секретар ЕК	_____		
_____	підпис	ініціали, прізвище	

Анотація: Ця дипломна робота присвячена дослідженню чинників, які впливають на рішення вимушених мігрантів повернутися до України. Російська агресія проти України призвела до масової міграції українців, і Німеччина стала основною країною проживання вимушених мігрантів. Проблемою є загроза масового неповернення емігрантів, що може призвести до подальшого поглиблення демографічної кризи. У роботі проводиться огляд наукових публікацій та систематизація емпіричних досліджень з цієї теми. Також, на основі емпіричного дослідження, проведеного в місті Констанц (Німеччина), пропонується універсальний інструментарій для визначення основних чинників, які впливають на наміри вимушених мігрантів повернутися або не повертатися до України. Результати цього дослідження можуть бути корисними для формування державної політики, розробки програм та проектів з реінтеграції вимушених мігрантів в українське суспільство.

Abstract: This thesis explores the factors influencing the decision of forced migrants to return to Ukraine. The mass migration of Ukrainians resulting from Russian aggression against Ukraine has led to Germany becoming the primary destination for forced migrants. The concern arises from the potential for a significant number of emigrants not to return, thereby exacerbating the demographic crisis. This paper examines relevant scholarly publications and organizes empirical research on the subject. Additionally, based on an empirical study conducted in Konstanz, Germany, a comprehensive toolkit is proposed for identifying the key factors that shape the intentions of forced migrants regarding their return to Ukraine. The findings of this study can be valuable for informing state policies and developing programs and projects aimed at reintegrating forced migrants into Ukrainian society

Зміст

Вступ.....	5
Розділ 1. Основні напрямки дослідження вимушеної міграції в соціології	
1.1. Концептуальний зміст поняття “вимушені мігранти”	9
1.2. Феномен добровільного повернення з еміграції	14
1.3. Портрет українських вимушених мігрантів до Німеччини.....	18
Розділ 2. Досвід емпіричного вивчення добровільного (не)повернення вимушених мігрантів	
2.1. Кейс загальнонімецького дослідження українських вимушених мігрантів.....	22
2.2. Чинники (не)повернення сирійських вимушених мігрантів.....	26
2.3. Статусні характеристики вимушених мігрантів та їхній вплив на рішення щодо міграції.....	30
Розділ 3. Чинники (не)повернення в Україну: результати емпіричного дослідження українських мігрантів у м. Констанц	
3.1. Образ українських вимушених мігрантів у місті Констанц	35
3.2.Факторний аналіз: результати чинників (не)повернення.....	40
Висновки	45
Перелік використаних джерел	50
Додатки	
Додаток А-1	53
Додаток В-1	54

Вступ

Через розв'язану Росією 24 лютого 2022 року агресивну війну проти України мільйони наших громадян були змушені виїхати за кордон, залишивши свої домівки, матеріальні капітали, робочі місця. За даними ООН станом на травень 2023 року лише у Європі зареєстровано 8 207 977 біженців з України, при цьому ми розуміємо, що фактична чисельність є вищою принаймні тому, що не всі пройшли процедуру реєстрації (UNHCR, 2023). Серед країн-реципієнток лідеркою є Федеративна Республіка Німеччина, яка до 31 березня 2023 року зареєструвала 1 067 755 осіб, що становить 27% від усіх оформлених у Європі українських біженців (Eurostat, 2023).

Нині у фокусі суспільної уваги тримається перебіг бойових дій. Фактично, під “перемогою України” громадськість зазвичай має на увазі виключно завдання воєнної поразки Російській Федерації, що змусить сторону-агресора залишити окуповані території суверенної держави України та принаймні на певний час припинити подальші геополітичні зазіхання. Попри беззаперечну істинність такого бачення перемоги, ми зі свого боку не можемо проігнорувати спричинений ним своєрідний “тунельний ефект”.

Ми розглядаємо будь-яку націю-державу як динамічну систему, що тяжіє до балансу, оскільки має зберігати стійкість та неподільність своїх складових у часі. Баланс досягається за допомогою *структури*, найважливішу роль у якій відіграють актори, тобто – людський ресурс. На наш погляд, надзвичайно важливо вести мову про остаточну перемогу України у результаті післявоєнного відновлення, успіх якого можливий лише у разі злагодженого функціонування соціальних інститутів, які спиратимуться на економічну і – передусім – демографічну складову. Демографічні втрати внаслідок спричинених війною підвищеної смертності та інтенсифікованої еміграції можуть бути компенсованими лише з плином значного часу, але якщо перші носять незворотній характер, то рееміграція тут є не лише можливою, а й бажаною.

Таким чином, оскільки демографічні показники будуть головним

предиктором успіху або поразки повоєнної стабілізації та подальшого розвитку держави, вже зараз слід спрямовувати спільні зусилля державних органів та дослідницької спільноти на створення конкретної стратегії з репатріації громадян України, а цьому має передувати оцінка проблемної ситуації.

У зв'язку з цим, важливо дослідити чинники, які впливають на (не)повернення українських вимушених мігрантів, і на основі аналізу відповідних статистичних даних та емпіричних досліджень з'ясувати, які фактори мають найбільш значущий вплив на рішення про повернення до України.

У дипломній роботі будуть розглянуті такі чинники, як економічні умови, сімейні обставини, культурний фон та мовні бар'єри, соціальне середовище та інші.

На наше переконання, Німеччина може слугувати ідеальним полем для перших досліджень у даному напрямі, оскільки:

- 1) вона, хоч і з певними обмеженнями, репрезентує усереднені умови, притаманні європейським країнам (у ширшому значенні – державам-представницям Західної культури), якими розосередилася більшість українців після повномасштабного вторгнення;
- 2) є основною країною проживання українських вимушених мігрантів;

Дослідження чинників, які впливають на (не)повернення в Україну українських вимушених мігрантів є важливою задачею, оскільки результати таких досліджень можуть бути корисними для формування відповідної державної політики, розробки ефективних програм та проектів з реінтеграції вимушених емігрантів в українське суспільство з акцентом зокрема на забезпеченні економічної стабільності та соціальної адаптованості репатріантів.

Проблемна ситуація: російська агресія проти України призвела до найбільшого міграційного руху в Європі з часів Другої світової війни. З початку ескалації конфлікту лише до Німеччини перебрався понад мільйон українців. Неєфективна урядова політика з забезпечення повернення до України

вимушених мігрантів потенційно може призвести до катастрофічного поглиблення кризи та державного колапсу.

Проблема дослідження: відсутність актуальних знань щодо чинників (не)повернення в Україну вимушених мігрантів, що впливає з абсолютної новизни проблемної ситуації.

Мета даної роботи – з’ясувати чинники (не)повернення в Україну українських вимушених мігрантів до Німеччини.

Об’єкт: українські вимушені мігранти в Німеччині.

Предмет: чинники (не)повернення в Україну вимушених мігрантів.

Завдання:

1. Здійснити огляд наукових публікацій щодо чинників повернення/неповернення вимушених мігрантів у країну походження.

2. Систематизувати й узагальнити емпіричних доробок дослідників із вивчення чинників (не)повернення вимушених мігрантів у країну походження.

3. На основі проведеного емпіричного дослідження в м. Констанц з’ясувати основні чинники, що визначають намір вимушених мігрантів повертатися або не повертатися до України.

В основу емпіричної частини нашої роботи покладено дослідження “Українці в Констанці”, що проходило з жовтня 2022 року по лютий 2023 року. На прикладі німецького університетського міста Констанц ми спробували запропонувати універсальний інструментарій для визначення чинників, що впливають на рішення вимушених мігрантів щодо повернення в Україну або асиміляції у країні-реципієнті.

Ми вдячні очільнику відділу емпіричних соціальних досліджень Констанцького університету та керівникові дослідницької групи професору доктору Томасу Гінцу за управління проектом та можливість долучитися до нього, науковим співробітникам відділу емпіричних досліджень PhD Константину Мозеру, Францисці Марії Шпаннер та Валерії Сазоновій за професіоналізм та повний супровід дослідження, запрошеній дослідниці

кафедри історії та соціології Констанцького університету, кандидатці соціологічних наук Єлені Ковальській за цінні ідеї та формування основного вектору дослідження, а також колегам-магістрам другого року навчання Станіславу Клименку, Анастасії Драннік, Аліні Майоровій, Ользі Бондар та Карині Людоговській за остаточну реалізацію проекту та слухні поради.

Розділ 1. Основні напрямки дослідження вимушеної міграції в соціології

1.1. Концептуальний зміст поняття “вимушені мігранти”

Найперше необхідно визначити центральне для нашого дослідження поняття на позначення сукупності, що підлягає вивченню. У полі уваги дослідників одночасно перебувають такі терміни як біженці, особи під тимчасовим захистом, шукачі притулку та вимушені мігранти. Для того, щоб обрати найоптимальніший варіант для опису українців, що покинули Україну після 24.02.2022, пропонуємо по чергово розглянути кожену дефініцію.

Особа, яка перебуває поза межами своєї країни походження, стає *біженцем*, якщо у неї є обґрунтовані страхи щодо переслідування через расову, релігійну, національну приналежність чи політичні переконання, або якщо вона належить до особливо дискримінованої та переслідуваної соціальної групи. Також до причин біженства належать загальне насильство або інші обставини, які серйозно порушили громадський порядок, як-от збройний конфлікт. Це визначення було встановлене Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про статус біженців 1951 року та Протоколом до цієї Конвенції 1967 року. У зазначених документах передбачені права та обов'язки держав щодо захисту біженців та недопущення їхнього неправомірного повернення (принцип неповернення, або non-refoulement) (UN General Assembly, 1951: p. 14-16; UN General Assembly, 1967: p. 268-276). Крім того, існують регіональні документи та угоди, які також визначають статус та права біженців. Наприклад, в Європі це Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, а в Африці - Африканська Хартія про права людини та народів (Council of Europe, 1950; Organization of African Unity, 1981).

Статут УВКБ - Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (далі УВКБ ООН) встановлює мандат та функції УВКБ щодо захисту та допомоги біженцям. Біженство є складним феноменом, тож застосування єдиного визначення забезпечує ефективність міжнародного захисту з метою гарантування безпеки та добробуту людей, які перебувають у

вразливому стані, і лежить у полі відповідальності держав та міжнародних організацій. Відповідно, задля стандартизації міжнародного підходу визначено, що біженці потребують міжнародного захисту деінде з огляду на неможливість отримувати правові гарантії у країні походження чи громадянства, відтак кожна країна пропонує процедуру отримання статусу біженця відповідно до стандартів ООН. Для цього необхідно пройти процедури реєстрації та перевірки державою, що приймає. Також біженцям передбачена спеціальна система допомоги (UN General Assembly, 1950).

Близьким за значенням є поняття *“особи під тимчасовим захистом”*. Тимчасовий захист є особливим заходом, що надається для негайної тимчасової протекції у разі масової міграції осіб які не мають змоги повернутися до своєї країни походження і не є громадянами ЄС. Відповідно до прийнятої у 2001 році Директиви про тимчасовий захист, Рада Європи, за пропозицією Європейської Комісії, визначає наявність масового напливу мігрантів. Зокрема це стосується випадків, коли звичайна система надання притулку біженцям не в змозі впоратися зі збільшеним попитом і наближається до колапсу, що загрожує порушенням прав людей, які потребують міжнародного захисту (European Commission, 2022).

Директиву про тимчасовий захист було розроблено з огляду на кризу міграції, спричинену війною у колишній Югославії, але Рада Європи вперше її застосувала після безпрецедентного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року. На прохання міністрів внутрішніх справ, 2 березня 2022 року Комісія запропонувала активувати Директиву про тимчасовий захист. 4 березня 2022 року Рада одноголосно прийняла Рішення про його надання тим, хто тікає від війни в Україні (European Commission, 2022).

Директива передбачає специфічні права особам, які отримують тимчасовий захист:

- 1) дозвіл на проживання на весь період захисту, що може тривати від одного до трьох років;
- 2) отримання повної інформації про умови тимчасового захисту;

- 3) гарантії доступу до процедури надання притулку;
- 4) можливість отримати роботу відповідно до професійних вимог, умов національного ринку праці та на загальних засадах працевлаштування;
- 5) доступ до відповідного житла;
- 6) доступ до соціального забезпечення або допомоги із забезпечення життєдіяльності, якщо це необхідно;
- 7) доступ до медичної допомоги;
- 8) доступ до державної системи освіти для осіб молодших 18 років;
- 9) можливості воз'єднатися з родиною за певних обставин;
- 10) доступ до банківських послуг, як-от відкриття основного банківського рахунку;
- 11) можливість переїхати до іншої країни ЄС до отримання посвідки на проживання;
- 12) після отримання дозволу на проживання в державі-члені ЄС — вільне пересування та перебування в інших державах-членах ЄС строком до 90 днів впродовж будь-якого 180-денного проміжку часу.

Директива також містить положення щодо повернення після закінчення дії тимчасового захисту та позбавлення нього осіб, які вчинили серйозні злочини або становлять загрозу безпеці громадян. Для неповнолітніх без супроводу та осіб, які пережили особливо травматичний досвід (наприклад, зґвалтування, фізичне чи психологічне насильство), були розроблені спеціальні положення (European Commission, 2022).

Останнім спорідненим поняттям з визначеного нами ряду є *“шукачі притулку”*. Шукач притулку - особа, яка звертається до іншої країни з проханням надати їй право бути визнаною біженцем і отримати відповідний юридичний захист та матеріальну допомогу. Як правило, це особа, яка покинула свою країну у зв'язку з переслідуваннями, небезпекою для життя внаслідок конфліктів, насильства, війни, природних катастроф чи інші факторів, які завдали або можуть завдати шкоди їй самій чи її родині. Шукач притулку має право на розгляд своєї справи з урахуванням міжнародних стандартів та норм

захисту прав людини, а також на отримання матеріальної та юридичної допомоги у процесі розгляду своєї заяви та під час усього часу перебування у країні, в якій він або вона претендує на притулок. У спрощеному значенні – це особа, чие звернення про отримання притулку (статусу *біженця*) ще не розглядалося або перебуває у процесі розгляду (Amnesty International, 2023; UNHCR, 2023).

Як випливає з аналізу дефініцій, поняття “*шукач притулку*”, “*особа під тимчасовим захистом*” та “*біженець*” можна легко переплутати. Крім того, доволі частими є випадки, коли фактичні біженці реєструються у країнах-реципієнтках під робочими або навчальними візами, таким чином формально вони ними не вважаються, водночас володіючи всіма визначаючими характеристиками. Проблемною у такому разі постає і нелегальна міграція, через яку фактичні біженці так само не мають цього статусу юридично (Reed, 2018: р. 2-3).

Таким чином, прагматична мета охопити дослідницьким фокусом усіх тих, кого війна змусила покинути дім та виїхати закордон, викликає потребу звернутися до поняття з більш широкою оптикою.

Термін “*вимушені мігранти*”, як правило, включає біженців та інших осіб, які змушені мігрувати через різні зовнішні причини. Це можуть бути передусім війни та конфлікти, але також політичні, релігійні та інші форми переслідувань, природні або техногенні катастрофи, виклики, спричинені економічними чинниками тощо. Незадокументована міграція стосується всіх осіб, які переселяються без офіційного регулювання та реєстрації з боку національних держав, включаючи тих, хто проживає в країні без належного юридичного статусу або з обмеженими правами. Стає все більш очевидним, що існує багато перетинів між різними типами мігрантів, а також що існує концепція “*змішаних міграційних потоків*”, яка визнана УВКБ ООН та іншими профільними структурами. Саме поняття “*вимушена міграція*” дозволяє об’єднати їх під єдиним визначенням. Воно є важливим з позиції захисту прав людини, а також необхідним концептуальним інструментом для дослідників у

сфері міграції (Reed, 2018: p. 2-6; see also: Koser 2005; McAuliffe 2018; Braithwaite et al., 2018: p. 5-11).

У нашому випадку це поняття дозволяє розглядати повномасштабну війну як причину, що виступила каталізатором вимушеного рішення – виїхати за кордон і певний час жити там у різних статусах. Таким чином, ми розглядатимемо усіх українців, які після 24.02.2022 виїхали за кордон не у статусі туристів і проживають там певний час, як вимушених мігрантів.

Отже, ми можемо зробити такі *висновки*:

1. Біженець - особа, яка перебуває поза країною походження і має обґрунтовані страхи щодо безпеки свого життя через війну, політичні або інші переслідування тощо. Існують міжнародні та регіональні документи, які визначають статус і права біженців.
2. Шукач притулку - особа, яка звертається до іншої країни з проханням надати їй статус біженця і відповідний захист та допомогу; особа, чие звернення про отримання притулку (статусу біженця) ще не розглядалося або перебуває у процесі розгляду.
3. Особа під тимчасовим захистом - це індивід, який отримує негайну тимчасову протекцію у разі масової міграції, спричиненої різного роду регіональними кризами, коли звичайна система надання притулку біженцям не може впоратися зі збільшеним попитом. Цей захист надається особам, які не є громадянами ЄС.
4. Існують перетини між різними типами мігрантів - деякі особи можуть одночасно підпадати під кілька категорій, фактичні біженці іноді реєструються за робочими або навчальними візами, а також вагомою проблемою є нелегальна міграція, коли фактичні біженці не отримують юридичного статусу і захисту.
5. Термін “вимушені мігранти” дозволяє подолати плутанину дефініцій та залучити до дослідницького фокусу широку групу осіб, які, хоч і через різні причини, але під одним приводом (*напр. повномасштабною війною*), були змушені перебратися за кордон.

1.2. Феномен добровільного повернення з еміграції

Здебільшого дослідники працюють у напрямку вивчення економічної міграції, але у нашому випадку це доволі далеке за ознаками явище, хоча ми не виключаємо, що під приводом повномасштабної війни частина мігрантів з України принагідно приміряє на себе роль трудового мігранта. Ми вважаємо, що така поведінка є другорядною, оскільки за умови відсутності війни ці ж самі індивіди навряд чи вирішили б так масово перебиратися до, скажімо Німеччини, і так само невелика частина з них стала би трудовими мігрантами. «Чисті» економічні мігранти більше за інших схильні до повернення додому, оскільки фактором їхніх рішень виступає лише матеріальний добробут.

Література, присвячена темі повернення біженців же загалом зосереджена на стратегіях стимулювання повернення, таких як тристоронні угоди та візити представників зацікавлених у репатріації урядів для оцінки умов повернення своїх громадян додому. Водночас, зауважимо, що страх перед примусовим поверненням та поступове обмеження обсягів допомоги у країні-реципієнті безумовно впливають на рішення біженців щодо місця їх перебування.

Важливо враховувати контекст країн-реципієнток при аналізі бажання біженців повернутися. Наприклад, гостинність Уганди щодо руандійських біженців сприяла їхньому небажанню повертатися, а повернення афганських біженців з Ірану та Пакистану було обумовлено зменшенням доступу до ринку праці, освіти та медичних послуг у приймаючих країнах, що супроводжувалося початком надання допомоги репатріантам у Афганістані (Karooma, 2014; Al Husein & Wagner, 2023).

Поряд з академічною літературою про міграцію та репатріацію біженців, у популярних країнах-реципієнтках роками точаться політичні дебати щодо добровільного повернення та репатріації біженців, а також проводяться численні аналітичні дослідження щодо допомоги та програм, що фінансуються приймаючою країною для сприяння поверненню мігрантів додому (Black et al., 2004; Al Husein & Wagner, 2023). У випадку ліберійських біженців, які проживають у Гані, наприклад, рішення біженців про повернення додому

виникло з появи там надійного прихистку, доступу до освіти та можливостей зайнятості. Натомість еритрейські біженці у Сполученому Королівстві не поспішали повертатися, оскільки у країні походження на них чекали низькі заробітні плати, відсутність якісної медичної системи, погана освіта та відсутність житла (Al Husein & Wagner, 2023).

Наявною є різниця між притулком у розвинутих і розвиткових країнах, причому біженці в останніх часто стикаються з приниженням своєї гідності та браком поваги. Крім того, іноді там вони не мають перспектив отримати громадянство і тому прагнуть звідти перебратися до розвинених країн або якомога швидше повернутися додому (Al Husein & Wagner, 2023).

Попри багатство реальних прикладів вимушених міграцій в різних контекстах, наявна проблема відсутності достовірних даних для надійної оцінки структурних та індивідуальних чинників, що впливають на зворотну міграцію (Koser & Kuschminder, 2015: p.12-12; Al Husein & Wagner, 2023).

Нові теорії поступово відходять від пояснення міграцій виключно через економічні чинники, включаючи натомість до розгляду, наприклад, вплив різних систем прикордонного контролю чи доволі банальну тугу за домом (Al Husein & Wagner, 2023; Nakajima 2019; Lessem 2018; Angelucci 2012). Проте для біженців міграція пов'язана передусім з передбачуваними ризиками, які на них чекають у країні походження (Al Husein & Wagner, 2023). На відміну від трудових мігрантів, біженці зазвичай не накопичують капітал у своїй країні походження, а постійно *переживають втрату власності* (Stefansson 2006; Al Husein & Wagner, 2023).

Теоретична основа має починатися з припущення, що концепція повернення є комплексною і може стосуватися різних моментів часу та обставин як у країні перебування, так і країні походження. Досі немає єдиного розуміння явища оберненої міграції, оскільки ситуативні наміри щодо повернення є мінливими та нестабільними, тобто вони змінюються на основі все нових і нових сценаріїв та горизонтів планування, які у вимушених мігрантів є вельми короткими (Al Husein & Wagner, 2023).

На думку Аль Хусейна та Н. Вагнер, навіть найпростіша модель оберненої міграції повинна враховувати *три моменти в часі*, оскільки наміри повернутися є наслідком:

- 1) рішення виїхати у минулому, обставин виїзду з країни походження та результатів такого рішення;
- 2) поточного досвіду та умов проживання;
- 3) майбутніх очікувань та прагнень.

Третя точка часу – майбутнє - може бути виражене лише в приблизних, очікуваних категоріях, що посилює проблему можливості точного прогнозування зворотної міграції біженців (Al Husein & Wagner, 2023).

Крім того, існують різні стимулюючі фактори, які пов'язані зі структурними та політичними аспектами в країні походження та країні перебування, а також окремі індивідуальні атрибути. Структурні фактори охоплюють політичний контекст та соціальні інститути, основні соціальні та культурні умови, економічну ситуацію та вплив оточення (Black et al., 2004; Al Husein & Wagner, 2023). Індивідуальні фактори ж включають демографічні аспекти, такі як вік, стать і сімейний стан, а також соціальні аспекти, як-от прагнення до самореалізації, економічні міркування та доступ до освіти або інших обмежених у країні походження ресурсів (Parkins, 2010: p. 6-22).

Таким чином, на цьому тлі роздуми щодо зворотної міграції здійснюються на основі багатьох взаємопов'язаних факторів, які повторно змінюють свою вагу на основі нової інформації.

Дослідники Н. Аль Хусейн та Н. Вагнер пропонують зображену на рисунку 0 схему. Як показано в нижній його частині, момент прийняття рішень – це теперішній час, коли наміри щодо рееміграції сформульовані на основі вибору країни біженства у минулому та на тлі добре знайомих структурних умов у країнах походження та перебування. Тобто, на наміри повернення впливає порівняння ситуацій вдома та країні перебування (Al Husein & Wagner, 2023).

Також на наміри впливають індивідуальні характеристики, особливо вік і

стать, а також соціальні відносини та почуття приналежності до спільноти (Black et al. 2004; Nakajima 2019).

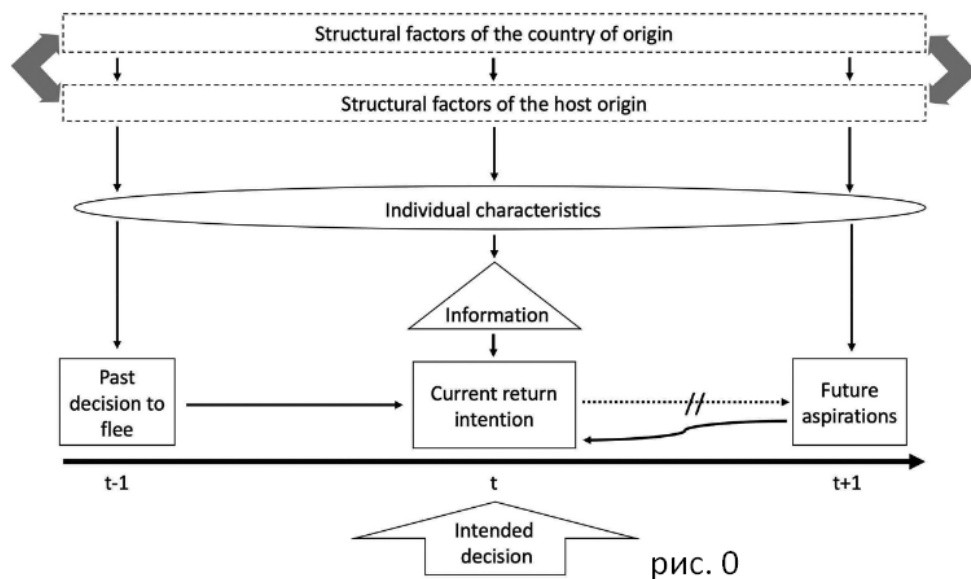

рис. 0

У момент прийняття рішень додатковий вплив має нова інформація, яка продукує (не)стимули залишатися в приймаючій країні або повертатися до країни походження (Al Husein & Wagner, 2023).

Майбутні прагнення є лише очікуваннями і невідомі реально. На момент прийняття рішення можна лише оцінити їхню “очікувану вартість”. Що стосується минулої та теперішньої ситуації, форма очікувань залежить знову ж таки від структурного контексту, в якому опинилася особа, яка приймає рішення, а також особистих факторів (Black et al. 2004; Al Husein & Wagner, 2023). Крім того, очікування включають горизонт планування і, таким чином, є динамічними. Можливість змін у горизонті планування позначена на рисунку 0 як “//”, вказуючи на те, що існують різні сценарії повернення (тобто концепція передбачуваного повернення не є статичною). Важливо, що майбутні очікування безпосередньо відображаються на теперішньому, де формулюються рішення (Al Husein & Wagner, 2023).

Хоча ця модель забезпечує певну структуру для проникнення у контекст, в якому приймаються рішення, і розуміння факторів, що впливають на них, різні люди приймають неоднакові особисті рішення (Al Husein & Wagner, 2023).

1.3. Портрет українських вимушених мігрантів до Німеччини

Для формування максимально повного розуміння загальних характеристик вимушених мігрантів з України до Німеччини ми звернулися до результатів одного з перших за цією темою досліджень, проведеного на загальнофедеральній вибірці дослідниками ifo Institute на замовлення платформи EconPol Europe та описаного у аналітичній записці “Intentions to Stay and Employment Prospects of Refugees from Ukraine”. Ними було опрацьовано дві хвили онлайн-опитувань та якісних інтерв'ю з українськими вимушеними мігрантами, які перебувають у Німеччині, і дослідження стосувалися передусім чинників впливу на наміри залишатися в Німеччині або повертатися додому, та на працевлаштування. Першу хвилю опитування провели у червні, а другу - у жовтні 2022 року, запрошення до участі в опитуваннях розміщувалися на Facebook-групах, створених українцями у Німеччині.

У першому опитуванні взяли участь 936 осіб, а в другому - 1461. Вибірка не є статистично репрезентативною, оскільки для зручності респонденти були набрані методом “снігової кулі”, тому ми розглядатимемо результати проведеного колегами дослідження як орієнтовні та пілотажні.

Наш інтерес тяжіє до показників другої хвилі опитувань, оскільки вони є темпорально ближчими до моменту проведення нашого дослідження та більш детально описують соціально-демографічні характеристики українських мігрантів. Також нас цікавить порівняння у динаміці деяких результатів обох хвиль.

Офіційна статистика Федеративної Республіки Німеччини свідчить про те, що переважно українці, які вимушено перебравалися до Німеччини, це жінки з дітьми, чоловіки яких залишилися в Україні (INFO GmbH Markt- und Meinungsforschung, 2022; Brücker, 2022: p. 14-17; Panchenko & Poutvaara, 2022: p. 3).

Обидві хвилі опитування свідчать про те, що українські вимушені мігранти є здебільшого особами працездатного віку, мають хорошу освіту і мали роботу в Україні (див. рис. 1).

Sociodemographic Characteristics of Refugees from Ukraine: Compared Survey Data

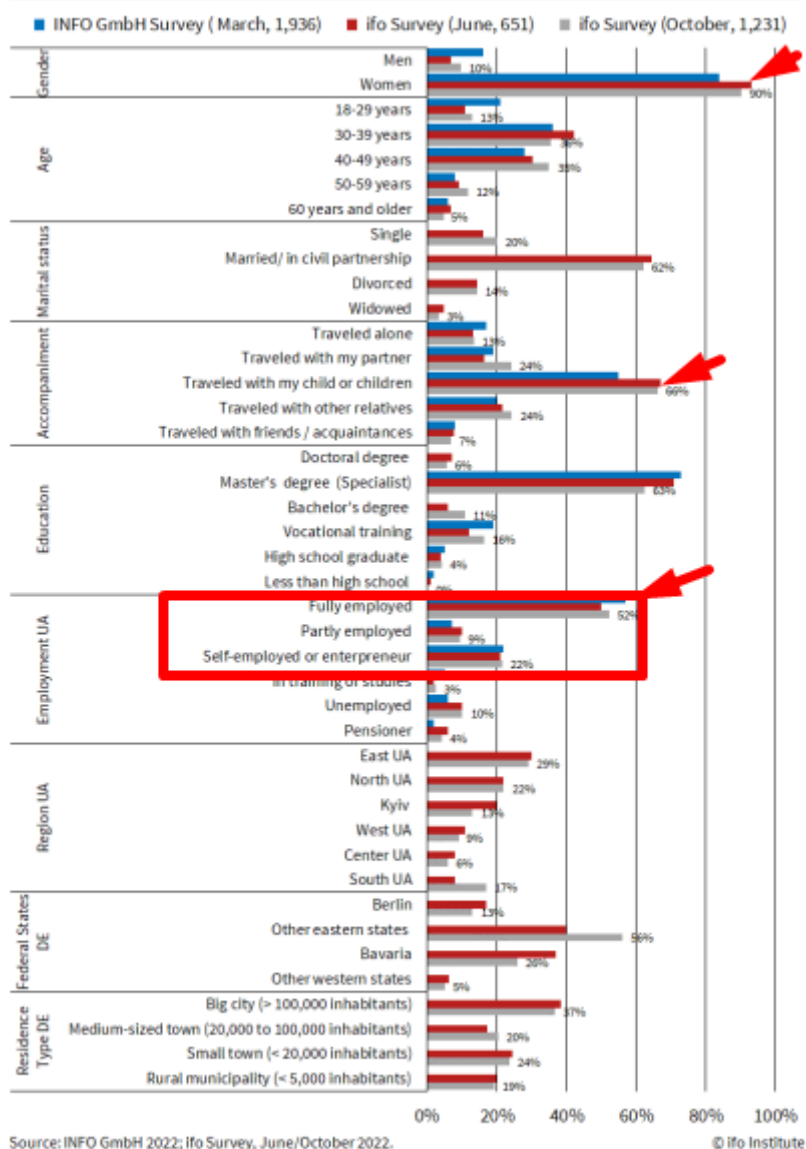

рис.1

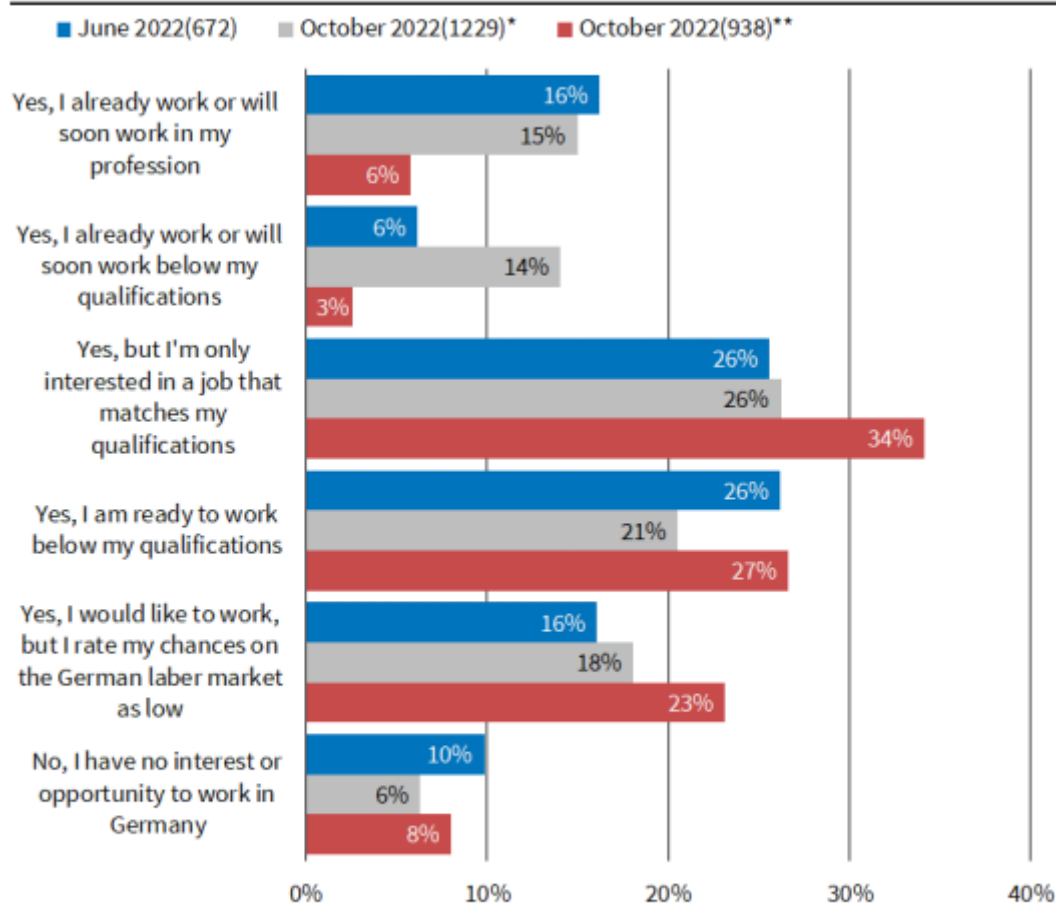
1

Друга хвиля опитування засвідчила, що більшість новоприбулих українців відчувала матеріальну стабільність в Україні і мали власне житло, до якого вони гіпотетично все ще можуть повернутися (див. Додаток А-1).

Питання щодо готовності українців працювати в Німеччині були поставлені в обох хвилях онлайн-опитувань, але з різною умовою: в першій хвилі запитували всіх респондентів, а в другій хвилі - лише тих, хто відповів негативно на запитання “Чи працюєте Ви в Німеччині?” (див. рис. 2).

¹ Panchenko & Poutvaara, 2022: p. 12

Willingness to Work in Germany

**in the second wave this question was asked only to those who answered that they were not yet working
*here added those who answered that they work

Source: ifo Survey June/October 2022.

рис.2

© ifo Institute

2

Прикметно, що відповіді на питання про працю в Німеччині практично не змінилися за проміжок часу між червнем і жовтнем, що вказує на те, що інтеграція українців в німецький ринок зайнятості принаймні станом на кінець осені 2022 року ще не була успішною. У червневому опитуванні наміри українців стосовно працевлаштування були такими: 90% бажали отримати роботу в Німеччині, у тому числі 16% заявили, що вже працюють або незабаром працюватимуть у своїй сфері, а 6% заявили, що працюють або незабаром працюватимуть на нижчій за їхній формальний рівень кваліфікації роботи (Panchenko & Poutvaara, 2022: p. 5-6).

У динаміці збільшення кількості працевлаштованих в основному відбувалося саме за рахунок тих, хто знайшов роботу нижчу за свій рівень

² Panchenko & Poutvaara, 2022: p. 7

кваліфікації або взагалі обрав низькокваліфіковану роботу. У жовтні 22% респондентів знайшли роботу в Німеччині, з-поміж яких 10% знайшли роботу у своїй сфері, а 12% - нижчу за їхню кваліфікацію. Серед працевлаштованих станом на жовтень 49% працювали повний робочий день, 27% - неповний день, а 24% мали мінімальну зайнятість (неповний робочий день) (Panchenko & Routvaara, 2022: р. 6-8).

Найбільше успіху при працевлаштуванні забезпечує знання німецької мови (при тому що лише 6% оцінили свої знання як добрі або дуже добрі, 11% - як середні). Відповідно, незнання німецької є головною перешкодою для працевлаштування, про що свідчили результати якісних інтерв'ю. Частка тих, хто працює, є дещо вищою серед тих, хто мав намір залишитися в Німеччині (Panchenko & Routvaara, 2022: р. 8).

Отже, на орієнтуючись на дослідження колег, ми можемо дійти такого *висновку* про узагальнений портрет українських вимушених мігрантів до Німеччини:

- 1) Переважно це жінки з дітьми, чоловіки яких залишилися в Україні.
- 2) Більшість українських мігрантів це особи працездатного віку з хорошою освітою та досвідом роботи в Україні.
- 3) Більшість згадує матеріальну стабільність в Україні та має гіпотетичну можливість повернутися до свого житла.
- 4) Адаптація українських мігрантів до німецького ринку праці станом на кінець 2022 року була проваленою, оскільки працевлаштувалася лише незначна частка, втім більшість має намір працювати в Німеччині, при чому найлегше знайти вакансію з низькими вимогами до кваліфікації.
- 5) Незнання мови є головною перешкодою у інтеграції.
- 6) Частка працевлаштованих є вищою серед тих, хто планує залишатися в Німеччині.

Розділ 2. Досвід емпіричного вивчення добровільного (не)повернення вимушених мігрантів

2.1. Кейс загальнонімецького дослідження українських вимушених мігрантів

Спрямувати наше теоретизування у пошуках можливих чинників повернення або асиміляції допоможе звернення до вже згаданого у попередньому розділі дослідження, проведеного ifo Institute.

В обох хвилях онлайн-опитування було задано одне й те ж запитання про плани на наступні два роки. Рис. 3 демонструє розподіл відповідей респондентів щодо їхніх планів:

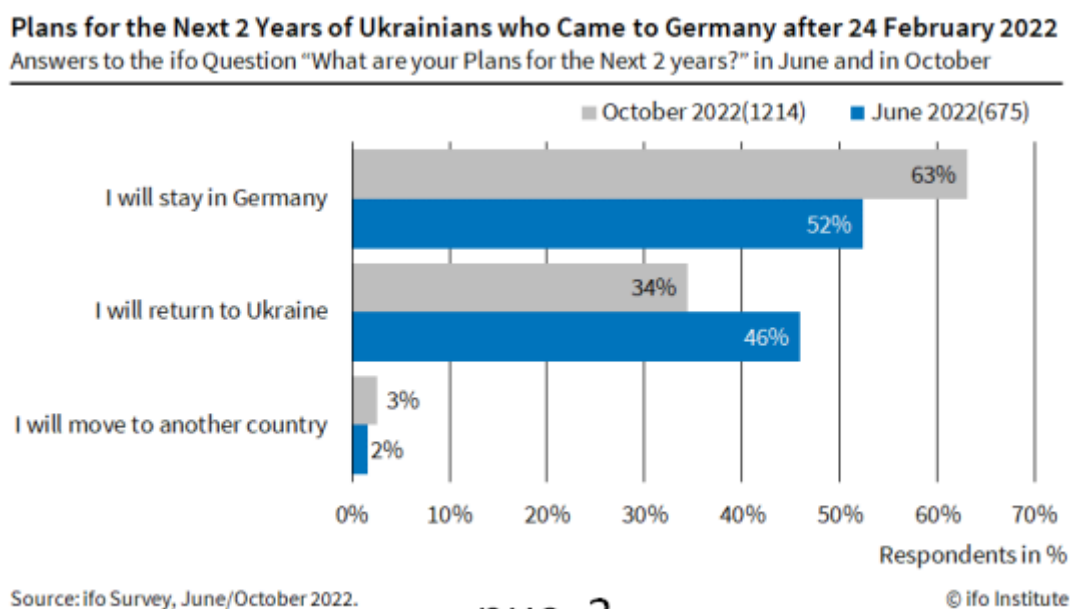

рис. 3

3

Бачимо, що тут панує свого роду бінарна опозиція: на дворічному часовому відрізку більшість поділяє водночас як варіант “залишитися в Німеччині”, так і “повернутися в Україну”.

Наприкінці осені 2022 року зменшилася кількість тих, хто сподівається на швидке завершення війни, але віра в перемогу України залишається незмінною. Приблизно 60% респондентів очікують, що війна триватиме принаймні ще рік, а понад 90% вірять у перемогу України. Обидві хвилі опитування показують, що ті, хто сподівається на швидке завершення війни, більш схильні до

³ Panchenko&Poutvaara, 2022: p. 3-4

повернення додому (Panchenko & Routvaara, 2022: p. 3-4).

Друга хвиля опитування містила додаткове запитання: “Як ви ставитеся до повернення в Україну?” (рис. 4).

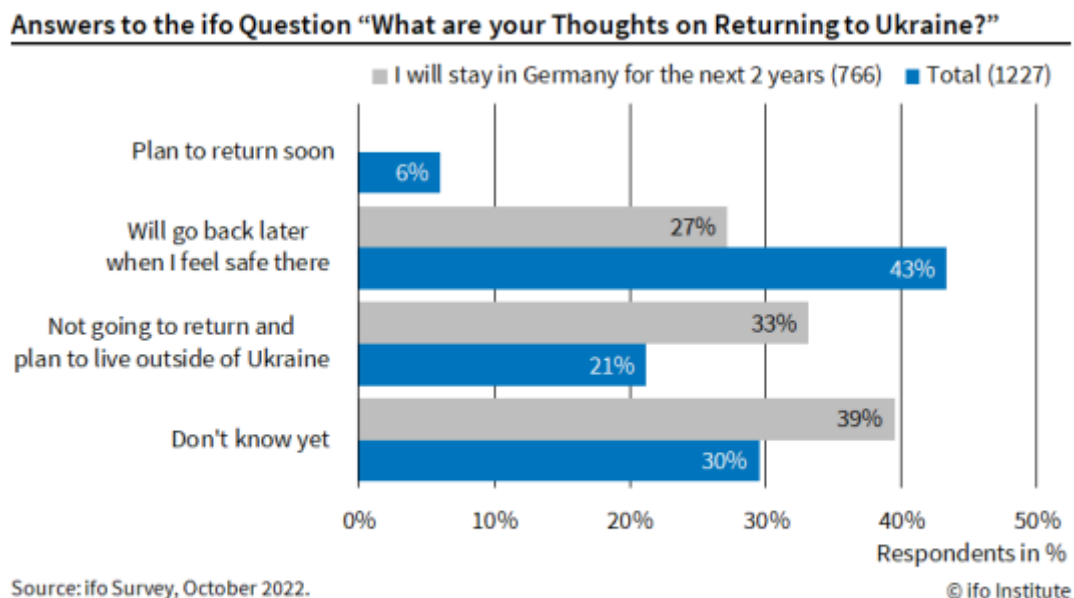

рис. 4

4

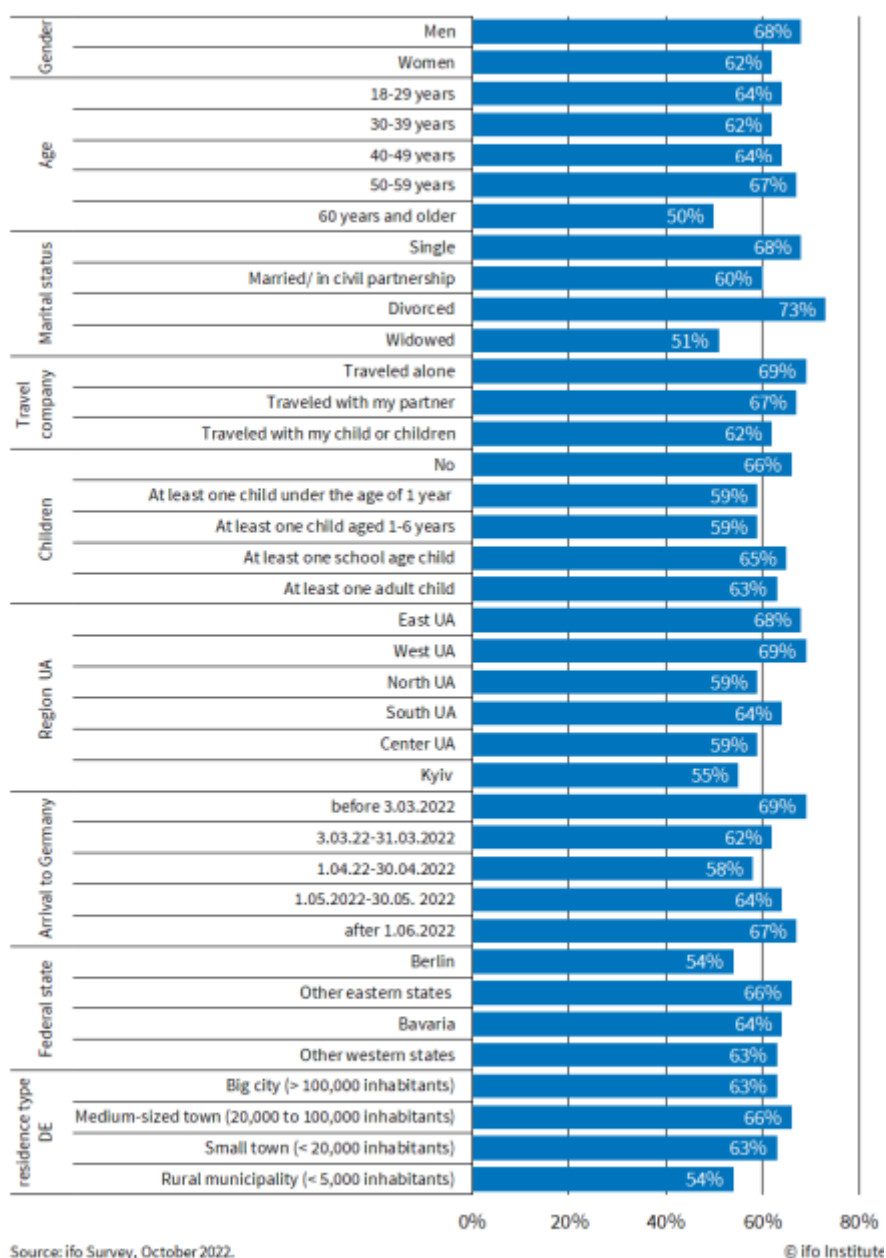
Відповіді на це запитання розподілилися наступним чином: 43% відповіли, що повернуться пізніше, коли почуватимуться безпечно, а 6% висловили намір повернутися найближчим часом. Приблизно 21% респондентів не мають наміру повертатися в Україну, а 27% заявили, що поки не мають жодного рішення. В результаті менше половини респондентів висловили чіткий намір повернутися (Panchenko & Routvaara, 2022: p. 4).

Вимушені мігранти, чиї партнери перебувають в Україні, а також ті, хто має неповнолітніх дітей, найменше бажають залишатися в Німеччині (рис. 5). Вихідці зі Сходу та Півдня України, де найбільший розмах бойових дій, більш схильні мати намір залишатися в Німеччині.

Респонденти з Заходу України, багато з яких прибули до Німеччини в перші дні війни, є неочікуваним винятком: ця група також висловлює високу готовність залишатися (Panchenko & Routvaara, 2022: p. 4).

⁴ Panchenko & Routvaara, 2022: p. 5

Distribution of the Answers “I stay in Germany” among Socio-demographic Groups and Other Categories of Respondents (766 respondents)

Source: ifo Survey, October 2022.

© ifo Institute

рис.5

5

Серед тих, хто не має власного житла в Україні, велика частка бажає залишатися в Німеччині. Так само люди з низькими доходами в Україні частіше хочуть залишатися в еміграції. З урахуванням різних професій і типів зайнятості варто відзначити, що кваліфіковані робітники, фахівці в галузі культури, економіки та керівники середньої ланки мають високу готовність залишатися в Німеччині, тоді як серед технічних спеціалістів, які користуються великим

⁵ Panchenko & Poutvaara, 2022: p. 14

попитом у Німеччині, цей показник є значно нижчим (Panchenko & Routvaara, 2022: р. 4-5).

Результати якісного опитування також показують інші фактори, які збільшують ймовірність того, що респонденти бажатимуть залишатися в Німеччині, як-от позитивний досвід перебування в Німеччині, міжкультурні навички, які були здобуті раніше (особливо знання німецької мови), страх, що Україна може програти війну, тривалість війни та низький рівень національної самосвідомості (Panchenko & Routvaara, 2022: р. 4-5).

З огляду на проаналізовані результати ми дійшли таких *висновків*:

1. Коли йдеться про найближчі два роки, більшість вимушених мігрантів з України розділяється між бажанням залишитися в Німеччині та повернутися додому.
2. Більшість вважає, що війна триватиме рік та більше, але також абсолютна більшість поділяє віру в перемогу України.
3. Серед впевнених у своїй відповіді респондентів більшість має намір повернутися пізніше, коли почуватиметься безпечно, водночас меншість має чіткий намір повернутися найближчим часом. Великою є частка тих, хто ще не визначився.
4. Такі чинники як наявність в Україні житла, стабільних достатніх доходів, високого професійного статусу впливають на готовність повертатися.
5. Розвинені міжкультурні навички, знання німецької мови, страх програшу України у війні, затяжна війна та загалом низька національна самосвідомість впливають на рішення залишитися в Німеччині.

2.2. Чинники (не)повернення сирійських вимушених мігрантів

Насправді про фактори, що спонукають вимушених мігрантів (не)повертатися додому відомо досить мало. Задля підкріплення теоретичної основи ми маємо поглянути на інший контекст, який стосується інакших умов та – передусім – культур, і відповісти на питання: якими є відмінні та спільні риси?

Використовуючи вибірку з 577 сирійських біженців, які проживали в Німеччині та Туреччині у 2018 році, автори дослідження “Детермінанти передбачуваної зворотної міграції серед біженців: порівняння сирійських біженців у Німеччині та Туреччині” обрали шлях методу *survey experiment* та запропонували респондентам три сценарії повернення:

- 1) повернення до Сирії впродовж двох років;
- 2) повернення, коли життя у Сирії стане безпечним, як це було до початку війни;
- 3) повернення у будь-який момент.

Біженці в Туреччині найчастіше вважали своє перебування тимчасовим (76%), у порівнянні з біженцями в Німеччині (55%; різниця статистично значима). Навіть коли їм ставили запитання щодо можливого повернення додому в майбутньому, 45% респондентів у Німеччині та лише 24% респондентів у Туреччині заявили, що не хочуть повертатися. Крім того, структурні фактори, такі як уряди (ставлення до них, режим правління тощо) країни походження та країни перебування, суттєво впливали на наміри повернення (Al Husein & Wagner, 2023).

Що стосується індивідуальних факторів, біженки та особи з вищою освітою були менш схильні до повернення (рис. 6).

	Full sample		Germany		Turkey		Difference in means p-value
	Mean	Std. Dev.	Mean	Std. Dev.	Mean	Std. Dev.	
Return intentions							
Return after two years	0.347		0.129		0.503		.000
Return if Syria is as safe as before the war	0.388		0.141		0.565		.000
Ever returning	0.674		0.552		0.762		.000
Socio-demographic variables							
Ethnicity (Excluded category: Arabs)							
Turkoman	0.035		0.008		0.054		.003
Kurd	0.085		0.095		0.077		.444
Gender: Female	0.187		0.079		0.265		.000
Respondent is household head	0.688		0.954		0.497		.000
Respondent is married	0.631		0.705		0.577		.002
Age	32.367	9.909	34.170	8.157	31.074	10.824	.000
Education (Excluded category: No education and primary education)							
Secondary education and vocational training	0.362		0.382		0.348		.409
University education and higher	0.390		0.336		0.429		.025
Original household size	5.965	2.920	5.436	3.228	6.345	2.617	.000
Economic variables							
Self-rated economic status before the war: Poor	0.083		0.075		0.089		.532
Random information treatment							
Negative information	0.326		0.344		0.312		.421
Positive information	0.293		0.290		0.295		.913
Attributes of escape and host-country							
Costs of escape from Syria	2157.619	2650.637	4401.129	2622.299	548.435	967.313	.000
Loss of a family member during war or escape	0.222		0.203		0.235		.365
No assets left in Syria	0.331		0.324		0.336		.751
Duration of stay (months) in the host-country	38.773	14.128	35.436	8.049	41.167	16.823	.000
Income class in host-country	2.853	1.612	4.286	1.270	1.824	0.879	.000
Family present in host-country	0.759		0.743		0.771		.437
Does not feel welcome in host-country	0.180		0.195		0.170		.435
Expectations for return to Syria							
Freedom of speech	0.113		0.075		0.140		.015
Freedom to elect	0.092		0.066		0.110		.073
Freedom of belief	0.258		0.303		0.226		.038
Presence of civil society	0.182		0.154		0.202		.134
Job opportunities	0.248		0.187		0.292		.004
Safe houses	0.407		0.282		0.497		.000
Access to water and electricity	0.237		0.224		0.247		.524
Health services	0.321		0.270		0.357		.026
Schooling	0.243		0.237		0.247		.772
Active fighting	0.336		0.407		0.286		.002
Kidnaping	0.596		0.788		0.458		.000
Has family inside Syria	0.598		0.473		0.688		.000

Note: The total number of observations is 577, of which 241 individuals were interviewed in Germany and 336 in Turkey. The income categories in the host-country are as follows: Category 1 — Less than 300 EUR; Category 2 — 300–500 EUR; Category 3 — 500–1,000 EUR; Category 4 — 1,000–1,500 EUR; Category 5 — 1,500–2,000 EUR; and Category 6 — more than 2,000 EUR. Expectations are coded 0–1, where 1 represents the presence of an attribute.

рис. 6

6

Одружені біженці також виявляли меншу готовність повернутися в короткостроковій перспективі, але ті, хто вважали себе бідними, висловлювали бажання повернутися в довгостроковій перспективі.

Також було досліджено, що отримання інформації від урядових структур із закликом до повернення має незначний негативний вплив на прийняття біженцями рішень, що свідчить про те, що подібні сигнали з боку урядів мають слабкий (з тенденцією оберненого ефекту) вплив на добровільне повернення мігрантів додому, а фактор нової інформації не обов'язково впливає на рішення

⁶ Al Husein & Wagner, 2023

щодо повернення. Результати засвідчили те, що ані в культурно близьких, ані культурно далеких країнах-реципієнтах не варто очікувати швидкого повернення сирійських біженців додому, що можна пов'язати з затяжною війною та низькими можливостями для самореалізації чи іншого накопичення капіталів вдома. Зрозуміло, що процес прийняття рішення починається задовго до виїзду з дому: біженці, які свідомо не залишили на батьківщині жодних активів, менш схильні до повернення. Крім того, на наміри оберненої міграції впливає наявність близьких людей, які залишилися в країні походження (Al Husein & Wagner, 2023).

Це дослідження має кілька обмежень:

По-перше, автори не змогли використати випадкову вибірку, хоч і доклали зусиль для того, щоб отримати якомога репрезентативнішу вибірку, охопивши різні соціальні групи та біженців з різних місць походження та перебування.

По-друге, вони свідомо опитували голів домогосподарств, що може призвести до перекосу, оскільки головами домогосподарств зазвичай є чоловіки, які у сирійській культурі найчастіше приймають важливі рішення (напр. міграція куди-небудь). Це призвело до недостатнього представництва жінок у німецькій вибірці.

По-третє, бракує даних про вимушених мігрантів, які повернулися. Це мало бути корисним для формулювання висновків про реальну середню тривалість перебування, а не зважати лише на заявлені наміри за умов різних сценаріїв. Через тривалу війну в Сирії у 2018 році, коли більшість біженців ще не могла повернутися, у відповідях їм довелося оперувати виключно гіпотетичними ситуаціями.

По-четверте, бажання повернутися не обов'язково означає реальність повернення, але може відображати певні плинні ставлення та наміри біженців. Низький рівень бажання повернутися серед сирійських біженців у Німеччині може свідчити про їхню задоволеність перебуванням там (на момент опитування) (Al Husein & Wagner, 2023).

Зрештою, розмір вибірки був недостатньо великим, що спричинило деякі обмежені висновки.

Отже, важливість контексту країн походження та перебування, а також індивідуальних характеристик біженців стала очевидною. Якщо масштабна зворотна міграція є політичною метою певного уряду, то зацікавленим сторонам необхідно краще розуміти інтереси та проблеми біженців.

Усвідомлення процесу прийняття рішень біженцями дозволяє дослідникам точніше інтерпретувати їхню поведінку, а представникам урядів – налагодити комунікацію з ними.

2.3. Статусні характеристики вимушених мігрантів та їхній вплив на рішення щодо міграції

Найбільше інсайтів можна отримати після ознайомлення з результатами досліджень, проведених на близькому полі. У нашому випадку поле надзвичайно подібне, оскільки група дослідників виконала свій проект з дослідження українських вимушених мігрантів безпосередньо у місті Констанц, федеральна земля Баден-Вюртемберг.

Ними було здійснено пошукове веб-опитування із самозаповненням формалізованої анкети з рядом відкритих запитань, реалізованих на онлайн-платформі LimeSurvey. Для проведення кількісного дослідження було опитано учасників Telegram-групи “Help Ukraine –Konstanz” (1886 учасників, переважно українських вимушених мігрантів), польовий етап проходив у жовтні 2022 – тобто на два місяці раніше за наш. Всього було отримано 376 анкет, з них 264 визнали придатними до аналізу. Отримані результати дозволяють визначити основні тенденції, характеристики та проблеми, окреслити шляхи їх вирішення, тож відносно мети дослідження є репрезентативним (Sydorov & Kovalska, 2022: p.21-22).

На етапі попереднього тестування анкети простежувався дуже високий рівень чутливості до питань про доходи, матеріальне становище та житлові умови. Респонденти *різко негативно реагували на них через спогади про втрату в Україні роботи, майна та зниження статусу*, тому від них було вирішено відмовитися (Sydorov & Kovalska, 2022: p. 22).

Генеральна сукупність відрізняється від тієї, якою цікавимося ми в рамках цієї роботи. Окрім зареєстрованих в м. Констанці біженців з України до неї увійшли:

- 1) особи, зареєстровані у містах-супутниках, способи проведення дозвілля яких тісно пов’язані з м. Констанц;
- 2) особи, які раніше були в Констанці, але вже перебралися до інших країн, зокрема повернулися до України;
- 3) особи, які тільки планували подорожувати до Констанца.

Недоліком вибірки, який впливає з використаного методу збору інформації, є майже повна відсутність вимушених мігрантів з України, які проживають у таборі для біженців, оскільки ця категорія позбавлена постійного доступу до мережі Інтернет і є загалом слабо діджиталізованою та соціалізованою. Також генеральна сукупність дослідження включає українських біженців, які проживають у Landkreis Konstanz, тобто Констанцькому районі, а не лише в місті (Sydorov & Kovalska, 2022: p.22).

Співвідношення чоловіків і жінок серед учасників опитування склало 83% проти 17%, що відповідає результатам розглянутих у попередніх розділах загальнофедеральних досліджень. У Німеччині зареєстровано 468 652 жінки з України, що становить 72% від загальної кількості громадян України у ФРН (Sydorov & Kovalska, 2022: p.23; INFO GmbH Markt- und Meinungsforschung, 2022; Brücker, 2022: p. 14-17; Panchenko & Poutvaara, 2022: p. 3).

Констанц стикається зі складною ситуацією на ринку житлової нерухомості, де попит значно перевищує пропозицію. Це також впливає на умови проживання українських біженців у Німеччині (рис. 7).

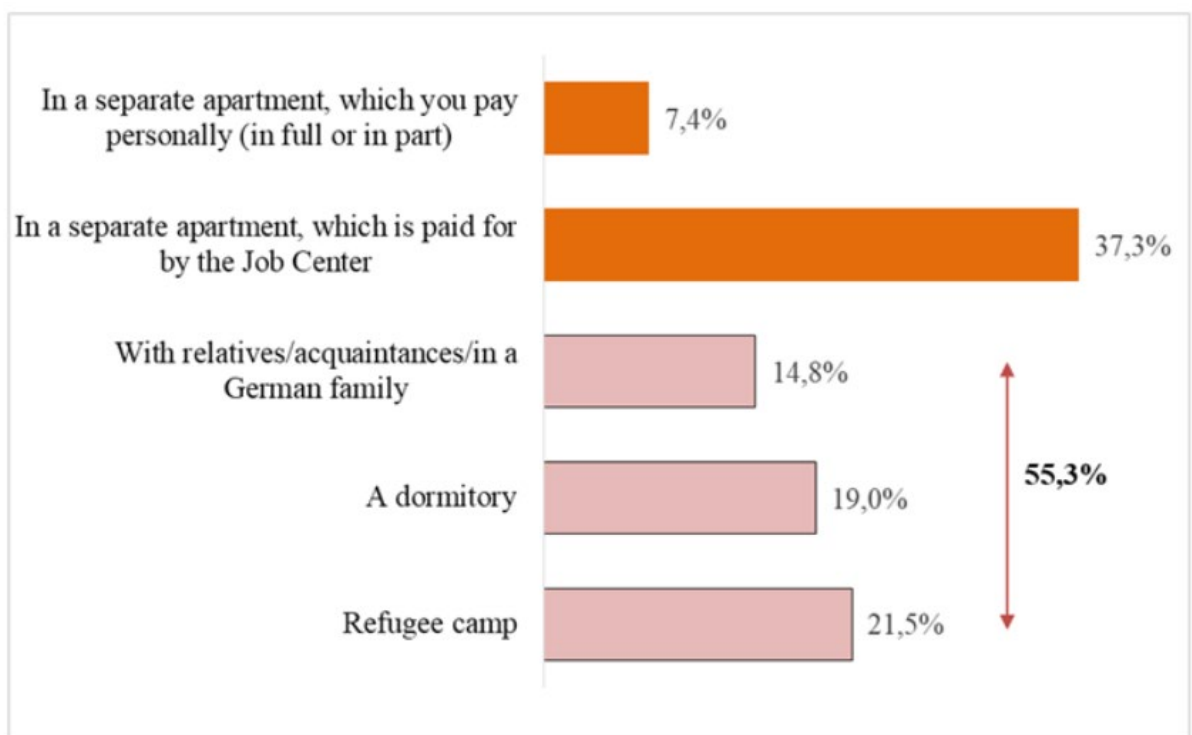

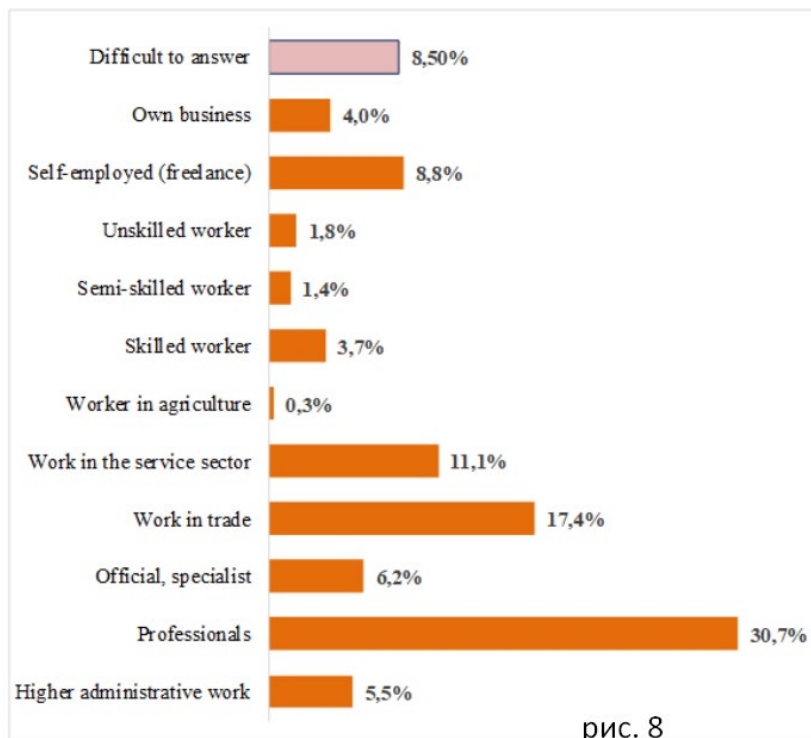
Fig. 3. Accommodation, % рис. 7

Наразі, 21,5% вимушених мігрантів перебувають на першому етапі розселення у таборах для біженців, 19% проживають у гуртожитках, а 14,8% тимчасово мешкають у німецьких родинах, родичів чи друзів. Усі ці категорії характеризуються як “тимчасове житло” (55,3%) і потребують подальшого переселення до постійного житла.

Одним з важливих аспектів життя українських біженців облаштування необхідних умов для дітей, оскільки загалом близько третини українських біженців є дітьми. 80% змогли знайти для своїх дітей місця у місцевих школах, водночас дві третини респондентів заявили, що не мають доступу до дитячих садків для своїх дітей. Через недоліки місцевої системи соціального забезпечення на початку 2022 року черга в дитячі садки складалась з понад 500 сімей. Для українських мігрантів з маленькими дітьми ситуація ускладнюється відсутністю підтримки з боку родини, друзів та чоловіка, що призводить до збільшення рівня стресу і негативного впливу на всі аспекти їхнього життя (Sydorov & Kovalska, 2022: p. 24-27).

Ніколи раніше серед біженців в Німеччині не було так багато людей з вищою освітою (57%) і науковим ступенем (4,3%), а також такої кількості висококваліфікованих працівників (30,7% спеціалістів, 6,2% службовців) (рис. 8).

⁷ Sydorov & Kovalska, 2022: p. 25

8

Для цих категорій вимушених мігрантів необхідні альтернативні алгоритми інтеграції, які враховуватимуть їхній потенціал, включаючи можливості працевлаштування висококваліфікованих фахівців з обмеженим рівнем володіння німецькою мовою, але, про що свідчило інше дослідження, ринок праці може поки що запропонувати лише низькокваліфіковану роботу (Panchenko & Routvaara, 2022: р. 6-8). На думку групи дослідників, уряду доцільно пропонувати альтернативні програми навчання мови на робочому місці та сприяти участі українців в робочих групах з використанням англійської мови, оскільки 38,2% українських біженців володіють англійською мовою на рівні A2 і вище, що значно перевищує володіння німецькою мовою на аналогічному рівні - 11,8% (Sydorov & Kovalska, 2022). Наразі у Констанцькому районі працевлаштовані лише 12,4% українських біженців, з яких тільки 3,9% працюють за своїм фахом (Sydorov & Kovalska, 2022: р. 30).

Цікавим результатом є зміна матеріального становища українців біженців у Німеччині порівняно зі їхнім становищем в Україні до початку війни. Наявна

⁸ Sydorov & Kovalska, 2022: р. 28

тенденція до загального зниження рівня доходів, причому середній клас постраждав найбільше. Попри це, 45% українських біженців у районі міста Констанц висловлюють бажання залишитися в Німеччині назавжди (рис 9).

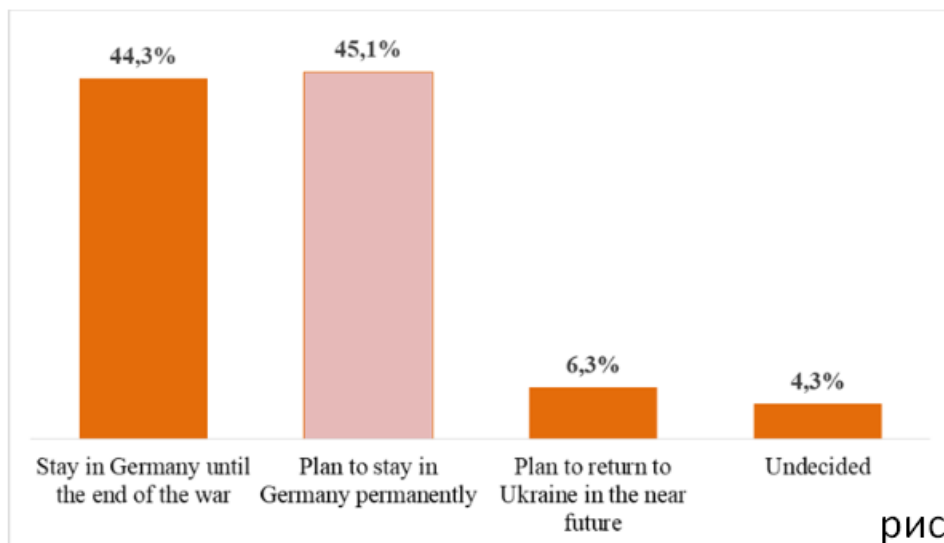

рис. 9⁹

За результатами розгляду цього дослідження можемо зробити такі висновки:

- 1) Узагальнені дані про українських біженців у Констанці показують, що співвідношення чоловіків і жінок серед учасників опитування відповідає загальнофедеральним дослідженням.
- 2) Проживання українських біженців у Констанці характеризується складною ситуацією на ринку житлової нерухомості, де попит перевищує пропозицію. Більшість біженців мешкають у тимчасових житлах.
- 3) Організація навчання дітей є важливим аспектом для українських біженців, і хоча більшість змогла знайти місця для своїх дітей у місцевих школах, існують проблеми з доступом до дитячих садків.
- 4) Українські біженці виявляють високий рівень бажання залишитися в Німеччині назавжди, незважаючи на загальне зниження рівня доходів.

⁹ Sydorov & Kovalska, 2022: p. 31

Розділ 3. Чинники (не)повернення в Україну: результати емпіричного дослідження українських мігрантів у м. Констанц

3.1. Образ українських вимушених мігрантів у місті Констанц

За результатами проведеного у жовтні 2022 року - лютому 2023 року дослідження «Українці в Констанці» нами з метою розуміння факторів, що впливають на рішення вимушених мігрантів з України щодо повернення або асиміляції в країні-реципієнті, було проведено аналіз загального соціально-демографічного портрету представників цієї групи.

На рис. 10 ми бачимо, що у межах виключно міської агломерації станом на жовтень 2022 року проживало 960 українців, з-поміж яких методом поштового опитування було реально досягти 903 особи.

	N	Percent
Female	694	72.29
Male	266	27.71
< 31 years	252	26.25
31-60 years	556	57.92
60+ years	152	15.83
Total	960	100.00

	N
Net Sample	960
Mail not deliverable at least once	57
Mail not deliverable Invitation	3
Mail not deliverable Reminder 1	52
Mail not deliverable Reminder 2	9
Gros Sample	903

Рис. 10

Респонденти мали змогу як заповнювати паперову анкету, так і переходити за QR-кодом для заповнення електронного варіанта опитувальника. Ми отримали відповіді від 345 респондентів (рис. 11).

Tabella 1.1: *mode* - Interview mode

	Freq.	Percent
CAWI	150	43.48
PAPI	195	56.52
Total	345	100.00

Tabella 1.2: *link* - Link for survey received via Mail or Telegram

	Freq.	Percent
Mail	102	29.57
Telegram	47	13.62
.	196	56.81
Total	345	100.00

Рис. 11

Отже, response Rate сягнув 38.21%.

Після відбору у масиві тих, хто живе *безпосередньо* у місті Констанц та тих, хто переїхав сюди *після 24.02.2022*, ми отримуємо вибірку тих, хто чітко підпадає під визначення «вимушені мігранти».

Їхній соціально-демографічний портрет є таким (рис. 12, рис. 13):

Будь ласка, вкажіть вашу стать:

		Частота	Проценты	Процент допустимых	Накопленный процент
Допустимо	Чоловіча	57	24.7	25.7	25.7
	Жіноча	165	71.4	74.3	100.0
	Всего	222	96.1	100.0	
Пропущенные	Системные	9	3.9		
Всего		231	100.0		

рис. 12

Описательные статистики

	N	Минимум	Максимум	Среднее значение	Стандартная отклонения
Скільки вам повних років?	206	18	81	41.55	16.191
Будь ласка, вкажіть вашу стать:	222	1	2	1.74	.438
N валидных (по списку)	206				

рис. 13

Статевий розподіл дорівнює 71,4% проти 24,7%, де жінок відповідно більше, що відповідає даним з розглянутих у попередніх розділах досліджень. Якщо звести портрет вимушеного мігранта з України до Констанца, то це жінка середнього віку з дітьми, чоловік якої залишився в Україні.

Щодо рівня освіти (рис. 14), то 41,6% українських вимушених мігрантів мають вищу освіту. Також 3,5% мають науковий ступінь, що можна пояснити тим, що Констанц це університетське місто.

Який найвищий рівень освіти ви отримали?

		Частота	Проценти	Процент допустимых	Накопленны й процент
Допустимо	Початкова, неповна середня (9 або менше клас	7	3.0	3.2	3.2
	Повна середня (11 класів - 12 класів)	20	8.7	9.2	12.4
	Професійно-технічна (коледж, училище)	44	19.0	20.3	32.7
	Неповна вища (менше 4-х курсів)	21	9.1	9.7	42.4
	Базова вища (ступінь бакалавра)	21	9.1	9.7	52.1
	Повна вища (ступінь спеціаліста або магістр	96	41.6	44.2	96.3
	Науковий ступінь (кандидат наук і вище)	8	3.5	3.7	100.0
	Всього	217	93.9	100.0	
Пропущенные	Системные	14	6.1		
Всього		231	100.0		

Рис. 14

Кваліфікація (рис. 15) загалом співвідносна з освітою.

Яку позицію ви займали на останньому місці роботи перед переїздом

		Частота	Проценти	Процент допустимых	Накопленны й процент
Допустимо	Робоча професія, включаючи сільське господ	40	17.3	19.4	19.4
	Працівник/ця з вищою освітою (розумова прац	104	45.0	50.5	69.9
	Самозайнятий/а, включаючи працевлаштування	30	13.0	14.6	84.5
	Учень/стажер/ка	20	8.7	9.7	94.2
	Я не знаю	12	5.2	5.8	100.0
	Всього	206	89.2	100.0	
Пропущенные	Системные	25	10.8		
Всього		231	100.0		

Рис. 15

Роботу у Німеччині мають лише 16% опитаних, тож місто не стало виключенням у прикрій тенденції до поганої адаптації на ринку праці (рис. 16). Однак, ці результати не означають, що частина респондентів не має віддаленої роботи або пасивного доходу в Україні.

Чи наразі ви маєте роботу в Німеччині?

		Частота	Проценты	Процент допустимых	Накопленный процент
Допустимо	Ні	190	82.3	83.7	83.7
	Так	37	16.0	16.3	100.0
	Всього	227	98.3	100.0	
Пропущенные	Системные	4	1.7		
Всього		231	100.0		

рис. 16

Щодо планів стосовно повернення або асиміляції, наші дані виявилися відносно співставними з тими, які отримали дослідники ifo Institute (Panchenko & Poutvaara, 2022: p. 4):

Яке з тверджень найкращим чином описує вашу нинішню ситуацію або

		Частота	Проценты	Процент допустимых	Накопленный процент
Допустимо	Я хочу залишитися в Німеччині	70	30.3	31.1	31.1
	Я хочу жити на дві країни на постійній основі	35	15.2	15.6	46.7
	Я живу наразі тут, але хочу повертатися в Ук	77	33.3	34.2	80.9
	Я живу наразі тут, але хочу переїжджати в ін	4	1.7	1.8	82.7
	Я не знаю	39	16.9	17.3	100.0
Всього		225	97.4	100.0	
Пропущенные	Системные	6	2.6		
Всього		231	100.0		

рис. 17

Маємо дві найбільші частки – водночас тих, хто планує повертатися і тих, хто планує лишатися назавжди, крім того, наявні великі частки тих, хто не визначився і тих, хто планує жити на дві країни. Оцінки щодо часу перебування у Німеччині наведені на рис. 18.

Як довго ви хочете залишатися в Німеччині?

		Частота	Проценти	Процент допустимых	Накопленны й процент
Допустимо	Менше одного року	12	5.2	5.3	5.3
	Залежить від обставин	8	3.5	3.6	8.9
	Назавжди	137	59.3	60.9	69.8
	Я не знаю	48	20.8	21.3	91.1
	Я не знаю	20	8.7	8.9	100.0
	Всього	225	97.4	100.0	
Пропущенные	Системные	6	2.6		
Всього		231	100.0		

рис. 18

3.2. Факторний аналіз: результати чинників (не)повернення

Враховуючи результати аналізу загального соціально-демографічного портрету вимушених мігрантів з України, які проживають в Німеччині, можна сформулювати наступні гіпотези щодо факторів, що впливають на їх рішення залишатися в країні-реципієнті:

1. Сімейна ситуація: Значна частка вимушених мігрантів з України, які проживають в Німеччині, є жінками з дітьми, чоловіки яких залишилися в Україні. Це може свідчити про те, що сімейні обставини, такі як розлучення або потреба у забезпеченні кращих умов для дітей, можуть впливати на рішення залишатися в Німеччині надалі.
2. Освіта і кваліфікація: Більшість вимушених мігрантів з України, які проживають в Німеччині, мають вищу освіту і відносно високий рівень кваліфікації. Це може свідчити про те, що попри наявні у більшості проблеми зі знанням німецької мови (рис. 19), вони вбачають можливості для професійного розвитку і це стимулює їх залишатися в Німеччині.
3. Формально високий рівень безробіття серед вимушених мігрантів може бути фактором, який змушує деяких з них розглядати альтернативні варіанти, включаючи повернення до України, але вже після припинення надходжень соціальних виплат від німецького уряду.

Також, як ми з'ясували у підрозділі 1.2., не варто виключати розмаїття різними особистих причин, що існують на фоні економічних та культурних факторів, які впливають на їх рішення.

[Я погано говорю німецькою мовою] З якими труднощами ви наразі сти					
		Частота	Проценты	Процент допустимых	Накопленны й процент
Допустимо	Так	159	68.8	100.0	100.0
Пропущенные	Системные	72	31.2		
Всего		231	100.0		

Рис. 19

Для з'ясування латентних чинників, що впливають на прийняття рішень з

боку вимушених мігрантів, ми вирішили звернутися до факторного аналізу. Ми почали з великого набору змінних, що стосувалися факторів соціальної, економічної, культурної та географічної сфер.

Однак, в результаті наша модель була зведена до змінних v23a, v23b, v23c, v23d, v23e, v23f, v23g, v23h, v24a, v24b, v24c, v24d, v24e, v24f, v25a, v25b, v25c, v25d, v25e, v25f (див. Додаток В-1).

Після ортогонального Varimax rotation ми отримали таку матрицю компонентів (рис. 20):

Повернутая матрица компонент^а

Рис. 20	Компонент			
	1	2	3	4
[Я маю кращі можливості для самореалізації тут] Якою мірою наступні	.803			
[Я маю змогу навчатися тут] Якою мірою наступні причини мотивують	.746			
[Я знайшов/ла роботу тут] Якою мірою наступні причини мотивують ва	.686			
[Я маю вищий рівень життя тут] Якою мірою наступні причини мотивую	.614	-.460		
[Мої діти мають змогу ходити до школи/дитячого садочка] Якою мірою	.476			
[Я маю вищий рівень життя в Україні] Якою мірою наступні причини мо		.801		
[Я сумую за моєю родиною] Якою мірою наступні причини мотивують ва		.713		
[Я можу повернутися до своєї роботи в Україні] Якою мірою наступні		.514		.422
[Жити в Україні зараз небезпечно] Якою мірою наступні причини моти	.411	.459		
[Я вважаю непорядним залишатися поза Україною в такий тяжкий час]			.770	
[Я вважаю, що вже доволі безпечно в Україні] Якою мірою наступні пр			.728	
[Я хочу більше допомоги Україні] Якою мірою наступні причини моти		.528	.599	
[Я не можу вивчити німецьку мову] Якою мірою наступні причини моти				.873
[Я відчуваю себе чужим/ою в Німеччині] Якою мірою наступні причини				.633

Метод выделения факторов: метод главных компонент.

Метод вращения: варимакс с нормализацией Кайзера.

а. Вращение сошлось за 8 итераций.

Отже, ми отримали чотири групи факторів:

- 1) v24f «Я маю кращі можливості для самореалізації тут»; v24e «Я маю змогу навчатися тут»; v24c «Я знайшов/ла роботу тут»; v24a «Я маю вищий рівень життя тут»; v24d «Мої діти мають змогу ходити до школи/дитячого садочка»;
- 2) v23b «Я маю вищий рівень життя в Україні»; v23a «Я сумую за моєю родиною»; v23e «Я можу повернутися до своєї роботи в Україні»; v24b «Жити в Україні зараз небезпечно»;
- 3) v23g «Я вважаю непорядним залишатися поза Україною в такий тяжкий час»; v23f «Я вважаю, що вже доволі безпечно в Україні»; v23h «Я хочу більше допомогти Україні»;
- 4) v23d «Я не можу вивчити німецьку мову»; v23c Я відчуваю себе чужим/ою в Німеччині.

Першу групу можна назвати набором *індивідуалістських* чинників, якій, відповідно, протиставлена третя група з явними *колективістськими мотивами*. Прикметно, що по суті у першій групі зібрані виключно соціально-економічні (з вагомих компонентом матеріального добробуту) фактори, тоді як третя група це вияви національної культури та самосвідомості. Отже, можемо зробити висновок, що групи індивідів індивідуалістської орієнтації схильні підкорятися спокусі залишатися у Німеччині назавжди, в той час як співрозмірна їм (про що свідчать наведені у цій роботі вище статистичні дані) когорта колективістів більше схильна до повернення.

Одразу для подальших досліджень висунемо припущення, що однакова чисельність серед «колективістів» та «індивідуалістів» може бути наслідком національного культурного феномена, який полягає у специфічному змішуванні в українському суспільстві нетипових для інших країн поєднань колективістських та індивідуалістських орієнтацій (World Values Survey, 2020).

Друга група факторів зосереджується на суб'єктивному переживанні втрат: *«біженці зазвичай не накопичують капітал у своїй країні походження, а постійно переживають втрату власності»* (Stefansson 2006; Al Husein & Wagner, 2023). За формою це орієнтації на повернення додому, однак тут можуть відігравати суттєву роль індивідуальні переживання та індивідуальний досвід, який задаватиме зовсім інший зміст.

Ми припускаємо, що ці фактори можуть надавати мінливі стимули – від бажання повернутися до втраченого до ідей назавжди припинити за тим сумувати та набути нове на новому місці. Все залежить від того, як різні соціальні групи ставляться до травматичної події (власне вимушеної міграції, воєнного конфлікту, втрат). Наприклад, в позитивній психології основним ресурсом для протистояння стресу є оптимізм. Якщо людина вірить, що ситуація не є безнадійною і спрямовує свої зусилля на досягнення успіху (в усьому різноманітті суб'єктивного його розуміння), вона легше переживає труднощі, зрештою починає легше переживати втрати і розчарування, та набуває здібності позитивно адаптуватися. Концепція «позитивної» адаптації (приспосовування) була внесена позитивною психологією, яка розглядає адаптацію як процес «посттравматичного зростання» особистості в складних життєвих ситуаціях (Seligman, 2002; Богучарова & Ткаченко 2016).

Четверта група є факторами *неспроможності до інтеграції*, свого роду «культурною стіною». На відміну від другого, цей набір є більш однозначним у своєму впливі на стратегії рееміграції, оскільки є чи не найбільш жорсткими умовами з розглянутих.

Отже, ми виділили чотири групи впливових чинників, які визначають поведінку вимушених мігрантів. На основі як наших розробок, так і інших дослідників, зростає потенціал пояснення та розуміння глибинних рефлексій, полегшується робота у напрямку розробки політики репатріації українців.

Висновки

У цьому дослідженні з-поміж різних категорій мігрантів було виділено найбільш широку – вимушених мігрантів. Біженці, шукачі притулку та особи під тимчасовим захистом - кожна з цих категорій має свої особливості і правовий статус, але важливо враховувати перетини між ними, оскільки деякі індивіди можуть одночасно підпадати під кілька категорій, а у разі нелегальної міграції – легально не відноситися до жодної.

Використання терміну «вимушені мігранти» допомагає уникнути плутанини дефініцій і зосередити увагу на широкому колі осіб, які змушені були перебратися за кордон через різні особисті причини, але під одним приводом – через війну.

Дослідження українських вимушених мігрантів до Німеччини розкрило кілька ключових аспектів. Переважна більшість з них це жінки з дітьми, тоді як їхні чоловіки залишаються в Україні. Багато з них є особами працездатного віку з високим рівнем освіти та робочим стажем в Україні. Більшість мала матеріальну стабільність в Україні і досі має можливість повернутися до свого житла, якщо безпекова ситуація вдома поліпшиться.

Разом з тим, адаптація українських мігрантів до німецького ринку праці у 2022 році була невдалою, лише невелика частина з них змогла працевлаштуватися. Попри це, більшість має намір ще певний час залишатися в Німеччині та продовжувати пошуки роботи, як правило розглядаючи вакансії з низькими вимогами до кваліфікації. Основною перешкодою у їхній адаптації є незнання мови.

Варто відзначити, що частка працевлаштованих серед тих, хто планує залишатися в Німеччині, вища. Це свідчить про взаємозв'язок між працевлаштуванням у Німеччині та збільшенням шансів вибору остаточної еміграції.

Більшість українських вимушених мігрантів до Німеччини розділяється між бажанням залишитися в новій країні та повернутися додому протягом найближчих двох років.

Зауважимо, що меншість висловлює чіткий намір повернутися найближчим часом, а значна кількість респондентів ще не прийняла остаточного рішення і перебуває у так званій «сірій зоні».

Такі чинники, як наявність в Україні житла, стабільний достатній дохід та високий професійний статус впливають на готовність мігрантів повертатися на батьківщину.

Розвинені міжкультурні навички, володіння німецькою мовою, страх програшу України у війні, тривалість конфлікту та загалом низька національна самосвідомість впливають на рішення мігрантів залишатися в Німеччині.

Українські біженці у місті *Констанц* представлені здебільшого жінками, що відповідає загальним тенденціям у федеральному масштабі. Більшість мігрантів мають вищу освіту.

Житлова ситуація українських біженців у Констанці є складною, оскільки попит на житло перевищує пропозицію. Багато мігрантів проживають у тимчасових житлах.

Навчання дітей є важливим аспектом для українських біженців, і хоча більшість з них зуміли знайти місця для своїх дітей у місцевих школах, існують проблеми з доступом до дитячих садків.

Біженці з України виявляють високий рівень бажання залишитися в Німеччині назавжди, незважаючи на загальне зниження рівня доходів.

Ці висновки підкреслюють значення забезпечення достатньої, хоч і тимчасової підтримки українських біженців, сприяння їхньої гармонізації з місцевою спільнотою, а також гарантування гідного життя зокрема шляхом забезпечення житлом, освітою та створенням можливостей для стабільного і такого, що відповідає набутій кваліфікації заробітку.

Після проведення факторного аналізу для визначення латентних чинників, що впливають на прийняття рішень вимушеними мігрантами, було виділено чотири групи факторів. Перша група, яку можна назвати індивідуалістськими чинниками, включає фактори, пов'язані з соціально-економічними аспектами та особистим благополуччям. Третя група виявилася

колективістською, зосередженою на національній культурі та самосвідомості.

Друга група факторів стосується суб'єктивного переживання втрат та зосереджувалася на орієнтації на повернення до країни походження. Вона вказує на те, що індивідуальні переживання та досвід можуть мати значення в формуванні рішень щодо майбутнього.

Четверта група факторів відображала проблеми інтеграції та може бути розглянута як «культурна стіна». Ці фактори виявилися суттєвими обмеженнями для адаптації у Німеччині і впливають на рішення щодо повернення додому.

Отже, існують принаймні чотири групи впливових чинників, які визначають поведінку вимушених мігрантів. Це розширює наше розуміння їх поведінки та полегшує розробку політики репатріації для українських мігрантів. Дані висновки можуть служити основою для подальших досліджень у цій сфері та сприяти вдосконаленню програм і стратегій повернення мігрантів.

Це має бути комплексний та прорахований набір заходів, оскільки на європейському континенті майже кожна країна зараз пропонує притулок вимушеним мігрантам з України, і багато з них є економічно розвиненими, а тому привабливими для еміграції назавжди.

Для вимушених мігрантів це дійсно важливий та непростий вибір: залишитися в країні перебування або повернутися до своєї рідної країни походження?

Проблема їхнього неповернення стає особливо актуальною, оскільки люди, які повертаються до посткризових держав, неодмінно зіткнуться з соціальними та економічними проблемами у своїх країнах, і після життя у налагоджених соціальних системах країн-реципієнток ці проблеми можуть здатися жахаючими.

Уряди країн походження мігрантів часто демонструють пасивність коли справа стосується адекватних програм повернення своїх громадян. Це може бути пов'язано з відсутністю ресурсів або достатньої експертизи та співпраці між урядами країн походження та країн прийому (Korner, 1986; Black et al., 2004; Al

Husein & Wagner, 2023).

Сучасна політика репатріації повинна враховувати економічні та соціальні параметри, проходити на фоні інвестицій передусім в освіту та інфраструктуру в країнах походження. Цього можна досягти шляхом модернізації політичних та адміністративних систем, і оскільки це значні для посткризових країн витрати, фінансове сприяння з боку країн прийому має велике значення для забезпечення успішної реінтеграції (Korner, 1986).

Для досягнення цих цілей необхідно активно розвивати двосторонню (у випадку України багатосторонню) співпрацю між країнами походження та країнами-реципієнтками.

З проведеного нами аналізу індивідуальних та структурних чинників випливає, що на індивідуальному рівні воля та бажання повернутися мають важливе значення. Ці два фактори, у свою чергу, підпорядковуються структурам та можливостям реінтеграції у країні походження, включаючи доступ до ринку праці, освіти та рівня загальної державної підтримки.

Структурні чинники значною мірою залежать від місцевих умов і відображають рівень економічного та соціального розвитку, наприклад, ринку праці та продуктивності бізнес-сектору.

Ставлення суспільства у країні походження до емігрантів, які повернулися, а також культурні аспекти сильно впливають на перспективи реінтеграції. Коли повернення співвітчизника сприймається негативно, репатріант неодмінно стикається з ігноруванням своїх потреб, маргіналізацією та стигматизацією, що ускладнює процес реінтеграції (Al Husein & Wagner, 2023).

Як ми вже зазначали, заходи з репатріації мають бути спільною політикою за тісного співробітництва між країнами походження та призначення. Транснаціональна політика, якщо вона задовольняє інтереси усіх сторін, має позитивний вплив на повернення та реінтеграцію вимушених мігрантів (Korner, 1986). Для досягнення успіху у забезпеченні масового повернення емігрантів та стабільній реінтеграції необхідні добровільне, добре підготовлене та обдумане

повернення з боку емігрантів (на індивідуальному рівні), а також «м'яка рука» держави, зацікавленої у цьому поверненні.

Управління реінтеграцією є важливою частиною управління зворотною міграцією і вона вимагає певних зусиль від урядів передусім щодо визнання цінності репатріантів для держави і усунення ними різних бар'єрів, таких як обмеження на ринку праці чи відсутність житлового забезпечення. Політика країн походження та призначення повинна бути злагодженою і забезпечувати відповідні кроки. Кооперативний підхід та діалог між державами мають базуватися на визнанні інтересів обох сторін (Korner, 1986)..

Крім того, політика комунікації між країнами може сприяти стабільному поверненню та реінтеграції шляхом забезпечення вимушених мігрантів інформацією про потреби ринку праці у країні походження тощо. Таким чином, політика реінтеграції може мати великий потенціал ефективності, якщо вона має транснаціональний підхід та враховує інтереси усіх сторін. На нашу думку, у цьому аспекті схована одна з найбільших для майбутньої української політики реінтеграції проблема. Як зазначили Є.В. Ковальська та М. В.-С. Сидоров: *«Ніколи раніше серед біженців в Німеччині не було так багато людей з вищою освітою і науковим ступенем, а також такої кількості висококваліфікованих працівників»* (Sydorov & Kovalska, 2022: p. 28). Тому якщо уряд ФРН дійде висновку, що державі вигідні українські вимушені мігранти, вони навряд чи підтримуватимуть українські програми з репатріації, якщо не протидіятимуть їм. Остаточні припущення буде можливо зробити лише через певний час. На цьому етапі – зародження українських програм, спрямованих на повернення своїх громадян додому – наше емпіричне дослідження дозволяє оцінити можливий *tone of voice* державних комунікацій на цю тему. Ми вважаємо, що ефекту можна досягти, якщо апелювати одночасно до індивідуалістських а колективістських ідеалів, а також інвестуючи бюджетні видатки в інфраструктуру та соціальну сферу, задля того, аби спробувати протиставити домашній добробут втомі від пережитих українцями закордоном втрат та дезінтеграції.

Перелік використаних джерел

1. Богучарова, О. (2016). Копінг-Стратегії як Фактор «Позитивної» Адаптації Вимушених Мігрантів. О. Богучарова, Н. Ткаченко. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Психологія» Вип. 22. с. 27-36
2. Al Husein, N., & Wagner, N. (2023). Determinants of Intended Return Migration among Refugees: A Comparison of Syrian Refugees in Germany and Turkey. *International Migration Review*, 0(0).
3. Amnesty International, Refugees, Asylum Seekers And Migrants, 2023, available at: <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/refugees-asylum-seekers-and-migrants/>
4. Angelucci, M. (2012). "US Border Enforcement and the Net Flow of Mexican Illegal Migration." *Economic Development and Cultural Change*, 60(2), 311-357. doi: 10.1086/662575.
5. Black, R., Koser, K., Munk, K., Atfield, G., D'Onofrio, L., & Tiemoko, R. (2004). "Understanding Voluntary Return." Technical Report No. 50/04. London: Home Office.
6. Braithwaite, A., Salehyan, I., & Savun, B. (2018). "Refugees, forced migration, and conflict: Introduction to the special issue." *Journal of Peace Research*, 56(1), 5-11.
7. Brücker, H. (2022). "Geflüchtete aus der Ukraine: Eine Einschätzung der Integrationschancen." IAB-Forschungsbericht 04/2022, Nuremberg.
8. Council of Europe. (1950). "Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols No. 11 and 14." *European Treaty Series - No. 5*. Rome, p. 4.
9. European Commission, Temporary Protection, 2023, available at: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en
10. Eurostat. (2023). "Asylum and first time asylum applicants by citizenship, age and sex." Eurostat. Retrieved from: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_ASYTPSM__custom_5996564/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=c1c734bb-fa84-49d0-a163-7b5d911990d6
11. INFO GmbH Markt- und Meinungsforschung. (2022). "Geflüchtete aus der Ukraine, Bundesministerium des Innern und für Heimat – März 2022, Pressegespräch, 4.4.2022." Retrieved from: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/veroeffentlichungen/nachrichten/2022/umfrage-ukraine-fluechtlinge.pdf;jsessionid=9087A8889121AE48FA5156788899C878.1_cid287?__blob=publicationFile&v=2

12. Karooma, C. (2014). "Reluctant to Return? The Primacy of Social Networks in the Repatriation of Rwandan Refugees in Uganda." Working Paper Series No. 103, Oxford, Refugee Studies Centre, University of Oxford.
13. Korner, H., & Mehrlander, U. (1986). New Migration Policies in Europe: The Return of Labor Migrants, Remigration Promotion and Reintegration Policies. *The International Migration Review*, 20(3), 672–675.
<https://doi.org/10.2307/2545711>
14. Koser, K. (2005). "Irregular migration, state security and human security." Geneva: Global Commission on International Migration.
15. Koser, K., & Kuschminder, K. (2015). "Comparative Research on the Assisted Voluntary Return and Reintegration of Migrants." *International Organization for Migration*, 1-344. Geneva: IOM Publications.
16. Lessem, R. (2018). "Mexico–US Immigration: Effects of Wages and Border Enforcement." *Review of Economic Studies*, 85(4), 2353-2388.
doi: 10.1093/restud/rdx078.
17. McAuliffe, M. (2018). "The Nexus Between Forced and Irregular Migration: Insights from Demography." In G. Hugo, M.J. Abbasi-Shavazi, and E.P. Kraly (Eds.), *Demography of Refugee and Forced Migration* (pp. 217-232). *International Studies in Population*, International Union for the Scientific Study of Population, Vol. 13. Cham, Switzerland: Springer.
18. Nakajima, K. (2019). "Homesickness and Repeated Migration." *Applied Economics*, 51(32), 3451-3464. doi: 10.1080/00036846.2019.1581908.
19. Organization of African Unity (OAU). (1981). "African Charter on Human and Peoples' Rights ('Banjul Charter')." CAB/LEG/67/3 rev. 5, 21 I.L.M. 58 (1982). Retrieved from:
<https://www.refworld.org/docid/3ae6b3630.html>
20. Panchenko, T. (2022). "Intentions to Stay and Employment Prospects of Refugees from Ukraine." *EconPol Policy Brief 46*, ifo Institute - Leibniz Institute for Economic Research at the University of Munich.
21. Parkins, N. C. (2010). "Push and Pull Factors of Migration." *American Review of Political Economy*, 8(2), 6-24.
22. Reed, H. (2018). "Forced Migration and Undocumented Migration and Development." United Nations Expert group meeting for the review and appraisal of the programme of action of the international conference on population and development and its contribution to the follow-up and review of the 2030 agenda for sustainable development, 7.
23. Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realize Your Potential for Lasting Fulfillment*. Free Press, New York, NY.

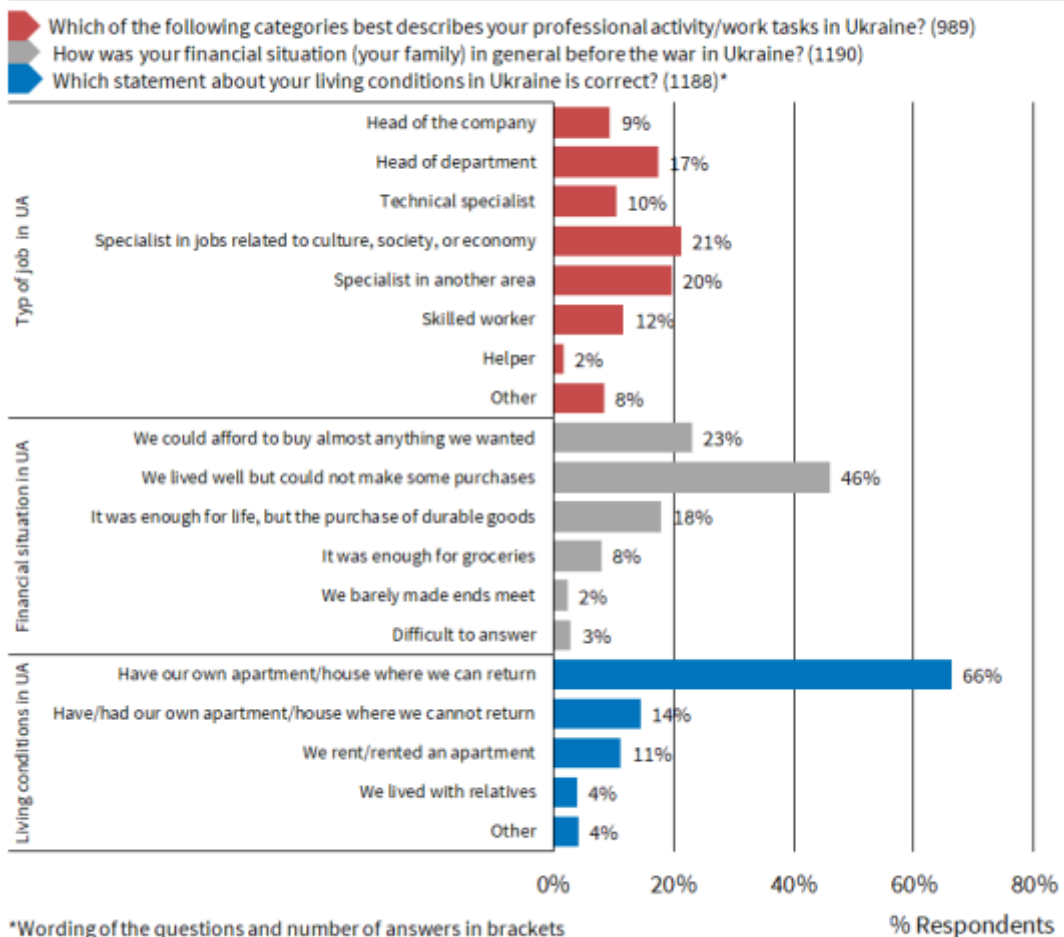
24. Stefansson, A. H. (2006). "Homes in the Making: Property Restitution, Refugee Return, and Senses of Belonging in a Post-war Bosnian Town." *International Migration*, 44(3), 115-139. doi: 10.1111/j.1468-2435.2006.00374.x.
25. Sydorov, M., & Kovalska, Ye. (2022). "Status Characteristics and Peculiarities of Accommodation of Ukrainian War Refugees in Germany (Konstanz)." *Sociological Studios*, 2(21), 20-32.
26. UN General Assembly. (1950). "Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees." A/RES/428(V). Retrieved from: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3628.html>
27. UN General Assembly. (1967). "Protocol Relating to the Status of Refugees, 31 January 1967." United Nations, Treaty Series, vol. 606, p. 267. Retrieved from: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3ae4.html>
28. UNHCR. (2023). "Asylum-seekers." Retrieved from: <https://www.unhcr.org/asylum-seekers>
29. UNHCR. (2023). "Ukraine situation". Retrieved from: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
30. United Nations. (1951). "Convention relating to the Status of Refugees (189 U.N.T.S. 150, entered into force April 22, 1954)."
31. United Nations. (2023). "Temporary Protection." European Commission. Retrieved from: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en
32. World Values Survey. (2020). Ukraine. Retrieved from: https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/WVS_UA_2020_report_WEB.pdf

Додатки

Додаток А-1

Figure A2:

Statements Characterizing the Social Status, the Financial Situation and the Living Conditions of the Respondents in Ukraine

© ifo Institute

Запрошуємо до опитування про українців в Констанці 2022

Шановні учасники опитування,

Констанцький університет за підтримки міської адміністрації запрошує вас долучитися до опитування **українців, які наразі проживають в Констанці**. Більшість з вас були вимушені покинути свої домівки та шукати притулку в інших країнах, після того, як Росія розпочала повномасштабну війну проти України 24 лютого 2022 року. Міська влада Констанца намагається робити все можливе, щоб забезпечити вас необхідною підтримкою та допомогою. Дане дослідження надасть змогу отримати інформацію про умови життя, емоційний стан та проблеми і виклики, з якими стикаються українці в повсякденному житті в Німеччині.

Для заповнення анкети вам знадобиться **20 хвилин**.

Участь в опитуванні, звісно, є добровільною. Усі відповіді на запитання анкети обробляються з повним дотриманням конфіденційності. Результати будуть опубліковані винятково в узагальненому та анонімному вигляді. Це означає, що опубліковані нами результати не можливо буде прив'язати до конкретних людей, які заповнили анкету.

Якщо у вас виникли запитання, будь ласка, звертайтеся:

Німецькою або англійською:

Universität Konstanz

Prof. Dr. Thomas Hinz
Arbeitsbereich für empirische Sozialforschung

Universitätsstraße 10
78457 Konstanz
buergerbefragung@uni-konstanz.de
+49 7531 88-2166

Українською:

Констанцький університет

Валерія Сазонова

Universitätsstraße 10
78457 Konstanz
valeriia.sazonova@uni-konstanz.de
+49 7531 88-2166

Якщо ви прибули до Німеччини **після** 24.02.2022, будь ласка, дайте відповіді на ВСІ запитання.

Якщо ви прибули до Німеччини **до** 24.02.2022, будь ласка, дайте відповіді ЛИШЕ на запитання, номери яких позначені на чорному фоні. Наприклад, запитання 1,2,3,4,8 ...

1.

Ви отримали запрошення до участі у цьому опитуванні:

Будь ласка, оберіть всі відповіді, що підходять

- Листом від університету
- Посиланням у чаті групи (наприклад, телеграм)

2.

Де ви проживаєте зараз?

- Констанц
- Інше місце. Вкажіть, яке саме: _____

3.

Наскільки ви особисто задоволені тим, що зараз проживаєте в цьому населеному пункті?

Абсолютно не задоволений/на

Не задоволений/на

Наскільки задоволений/на, настільки й ні

Задоволений/на

Абсолютно задоволений/на

-
-
-
-
-

4.

Коли ви прибули в населений пункт, в якому зараз мешкаєте?

- До 24.02.2022. Будь ласка, вкажіть рік, коли ви прибули до Німеччини: _ _ _ _ _
- Після 24.02.2022. Будь ласка, вкажіть якого місяця 2022 року ви прибули:

5.

Відповідайте тільки якщо ви прибули в Німеччину після 24.02.2022 року:

Чому ви обрали саме населений пункт, в якому зараз мешкаєте?

Будь ласка, оберіть одне твердження, що найкраще відображає ваш вибір.

- Я маю родичів/друзів тут
- Я був/ла розподілений/а в Констанц волонтерами/державними організаціями
- Я обирав/ла виходячи з географічного розташування та кліматичних умов
- У мене з'явилася можливість працювати/навчатися тут
- Рішення прийняли мої родичі/друзі, я просто поїхав/ла за ними
- Раніше вже був у цьому місті
- Інша причина. Будь ласка, деталізуйте : _____

6.

Чи був населений пункт, в якому зараз мешкаєте першим місцем, де ви зупинилися в Німеччині?

- Так (→ перейдіть до запитання 8)
- Ні

7. В якому населеному пункті в Німеччині ви зупинялися спершу?

8. Хто з ваших родичів проживає разом із вами? Будь ласка, оберіть всі відповіді, що підходять.

- Чоловік/Дружина
- Мати
- Батько
- Діти
- Брати/Сестри
- Дідусі/Бабусі
- Друзі
- Ніхто, я приїхав/ла один/на
- Інші, будь ласка, вкажіть, хто саме: _____

9. Скільки дітей ви маєте, які проживають зараз із вами в населеному пункті, в якому зараз мешкаєте ...

У віці до 18 років: _____

У віці 18 років та старше: _____

Я не маю дітей взагалі _____

10. Як ви оцінюєте свої умови життя в Україні до початку війни?

Абсолютно не задоволений/на *Не задоволений/на* *Наскільки задоволений/на, настільки й ні* *Задоволений/на* *Абсолютно задоволений/на*

11. Як ви оцінюєте свої умови життя в населеному пункті, в якому зараз мешкаєте?

Абсолютно не задоволений/на *Не задоволений/на* *Наскільки задоволений/на, настільки й ні* *Задоволений/на* *Абсолютно задоволений/на*

12. Де ви проживаєте у населеному пункті, в якому зараз мешкаєте?

- Орендную окрему квартиру/будинок
- Орендную кімнату в квартирі/будинку
- Мешкаю в житлі моїх родичів/проживаю разом із моїми родичами, які проживають тут на постійній основі
- Мешкаю в приймаючої родини
- Мешкаю в тимчасовому житлі для біженців

- Мешкаю в студентському гуртожитку
- Інше, будь ласка, деталізуйте: _____

13. Як ви оплачуєте ваше житло?

- Оплачую власними коштами
- Сплачує держава
- Частину сплачує держава, частину я сплачую власними коштами
- Я живу безкоштовно
- Оплачують мої родичі/друзі

14. Чи змінювали ви житло з моменту прибуття до населеного пункту, в якому зараз мешкаєте?

- Так
- Ні (→ перейдіть до запитання 16)

15. Де ви мешкали у населеному пункті, в якому зараз мешкаєте, з перших днів після прибуття до міста?

- Орендував/ла окрему квартиру/будинок
- Орендував/ла кімнату в квартирі/будинку
- Проживав/ла в житлі моїх родичів/проживав/ла разом із моїми родичами, які проживають тут на постійній основі
- Проживав/ла в приймаючої родини
- Проживав /ла в тимчасовому житлі для біженців
- Проживав/ла в студентському гуртожитку
- Проживав/ла в готелі

16. На які кошти ви зараз живете? Будь ласка, оберіть всі відповіді, що підходять.

- На власні заощадження
- Поточні доходи з України
- На зарплату/стипендію
- Отримую допомогу від держави
- Отримую допомогу від родичів/друзів
- Інше, будь ласка, деталізуйте: _____

17. Якщо скласти всі види ваших доходів (та членів вашої родини, які проживають із вами у населеному пункті, в якому ви зараз мешкаєте), яку суму ви маєте на місяць?

- До 900 € (після вирахування податків)
- Від 900 до 1499 € (після вирахування податків)

- Від 1500 до 2599 € (після вирахування податків)
- Від 2600 до 3999 € (після вирахування податків)
- 4000 € та більше (після вирахування податків)

18. Чи наразі ви маєте роботу в Німеччині?

- Так (→ перейдіть до запитання 19)
- Ні

19. Який наразі у вас трудовий статус у Німеччині?

- Безробітній/я, активно шукаю роботу
- Безробітній/я, не шукаю роботу
- Навчаюся
- Проходжу стажування
- Пенсіонер/ка
- На тривалому лікарняному або інвалідності
- Доглядаю за домом або дітьми
- У відпустці з догляду за дітьми
- Інше
- Я не знаю

20. На якій позиції ви наразі працюєте?

Будь ласка, відповідайте тільки якщо ви наразі працюєте в Німеччині

- Робоча професія, включаючи сільське господарство (фізична праця)
- Працівник/ця з вищою освітою (розумова праця)
- Самозайнятий/а, включаючи працевлаштування в сімейній справі
- Учень/ниця чи стажер/ка
- Я не знаю

21. Яке з тверджень найкращим чином описує вашу нинішню ситуацію або яке є найближчим?

- Я хочу залишитися в Німеччині
- Я хочу жити на дві країни на постійній основі (Німеччина та Україна)
- Я живу наразі тут, але хочу повертатися в Україну і жити там в майбутньому
- Я живу наразі тут, але хочу переїжджати в іншу країну і жити там в майбутньому
- Я не знаю

22. Як довго ви хочете залишатися в Німеччині?

- Менше одного року

- Років: _____
- Залежить від обставин
- Назавжди
- Я не знаю

23. Якою мірою наступні причини мотивують вас повертатися в Україну?

<i>(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)</i>	<i>Зовсім не мотивує</i>	<i>Скоріше не мотивує</i>	<i>Важко сказати</i>	<i>Скоріше мотивує</i>	<i>Дуже мотивує</i>
Я сумую за моєю родиною	☐	☐	☐	☐	☐
Я маю вищий рівень життя в Україні	☐	☐	☐	☐	☐
Я відчуваю себе чужим/ою в Німеччині	☐	☐	☐	☐	☐
Я не можу вивчити німецьку мову	☐	☐	☐	☐	☐
Я можу повернутися до своєї роботи в Україні	☐	☐	☐	☐	☐
Я вважаю, що вже доволі безпечно в Україні	☐	☐	☐	☐	☐
Я вважаю непорядним залишатися поза Україною в такий тяжкий час	☐	☐	☐	☐	☐
Я хочу більше допомогти Україні	☐	☐	☐	☐	☐

24. Якою мірою наступні причини мотивують вас залишатися в Німеччині?

<i>(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)</i>	<i>Зовсім не мотивує</i>	<i>Скоріше не мотивує</i>	<i>Важко сказати</i>	<i>Скоріше мотивує</i>	<i>Дуже мотивує</i>
Я маю вищий рівень життя тут	☐	☐	☐	☐	☐
Жити в Україні зараз небезпечно	☐	☐	☐	☐	☐
Я знайшов/ла роботу тут	☐	☐	☐	☐	☐
Мої діти мають змогу ходити до школи/дитячого садочка	☐	☐	☐	☐	☐
Я маю змогу навчатися тут	☐	☐	☐	☐	☐
Я маю кращі можливості для самореалізації тут	☐	☐	☐	☐	☐

25.

З якими труднощами ви наразі стикаєтеся в населеному пункті, в якому зараз мешкаєте?

Будь ласка, оберіть всі відповіді, що підходять.

- Я погано говорю німецькою мовою
- Важко знайти роботу

- Високі податки для тих, хто працює
- Дорогий рівень життя
- Важко отримати медичну допомогу, коли це потрібно
- Важко орендувати житло
- Важко подружитися з місцевим населенням
- Занадто довгий процес отримання дозволу на проживання
- Повільна бюрократія
- Відчуваю себе дискримінованим/ою в повсякденному житті
- Я не стикаюся ні з якими труднощами
- Інше, будь ласка, деталізуйте: _____
- Я не знаю

26. Наскільки ви в цілому задоволені взаємодією з такими державними органами?

<i>(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)</i>	<i>Абсолютно не задоволений/на</i>	<i>Не задоволений/на</i>	<i>Наскільки задоволений/на, настільки й ні</i>	<i>Задоволений/на</i>	<i>Абсолютно задоволений/на</i>	<i>Не взаємодіє/ла</i>
Bürgerbüro	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Job Center	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Landratsamt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sozialamt/ Wohnungsamt	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Якщо ви не задоволені, скажіть, що саме викликає незадоволення?

Bürgerbüro _____

Job Center _____

Landratsamt _____

Sozialamt/
Wohnungsamt _____

28. Як часто ви проводите час з німцями?

- Кожен день
- Декілька разів на тиждень
- Декілька разів на місяць
- Декілька разів на рік
- Рідше рази на рік
- Ніколи
- Я не знаю

29.

Протягом останніх місяців, як часто ви вечеряли з німцями, які не є частиною вашої родини?

- Майже кожен день
- Раз на тиждень
- Раз на місяць
- Раз на рік
- Ніколи
- Я не знаю

30.

Будь ласка, подумайте про німців у вашій записній книжці чи телефонних контактах. Зі скількома з них ви спілкувалися – по телефону, обмінювалися повідомленнями чи листувалися протягом останніх 4 тижнів?

- 0
- 1 - 2
- 3 - 6
- 7 - 14
- 15 та більше
- Я не знаю

31. Як часто ви проводите час з ...?*(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)**Кожен день**Декілька разів на тиждень**Декілька разів на місяць**Декілька разів на рік**Рідше рази на рік**Ніколи**Я не знаю*

Українцями, які проживають в населеному пункті, в якому ви зараз мешкаєте, але не є вашими родичами

Українцями, які наразі проживають в Україні

32. Враховуючи війну Росії проти України, якого з двох запропонованих варіантів краще дотримуватися українським політикам, на вашу думку?*Будь ласка, оберіть тільки одне із двох запропонованих тверджень.*

Або Негайне припинення вогню

Або Продовжувати бойові дії до повернення всіх окупованих територій

Або Відновлення кордонів України станом на 2013 рік

Або Прийняти втрату територій в межах Криму та окупованих районів Донецької та Луганської областей

Або Вступ в НАТО

Або Нейтралітет з огляду на давні зв'язки з Росією

33. Як ви оцінюєте гуманітарну допомогу Україні (відправка товарів, підтримка переміщених осіб з України) від наступних країн після початку війни в Україні?*(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)**Абсолютно достатня**Скоріше достатня**Важко оцінити**Скоріше недостатня**Абсолютно недостатня*

Від Німеччини

Від Польщі

Від США

Від інших Європейських країн

34. Як ви оцінюєте військову допомогу Україні (відправка зброї) від наступних країн після початку війни в Україні?*(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)**Абсолютно достатня**Скоріше достатня**Важко оцінити**Скоріше недостатня**Абсолютно недостатня*

Від Німеччини

Від Польщі	☐	☐	☐	☐	☐
Від США	☐	☐	☐	☐	☐
Від інших Європейських країн	☐	☐	☐	☐	☐
35. Наскільки добре ви ...					
<i>(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)</i>	<i>Не знаю взагалі</i>	<i>Погано</i>	<i>Посеред- ньо</i>	<i>Добре</i>	<i>Дуже добре</i>
розумієте <u>англійську</u> , коли хтось звертається до вас нею	☐	☐	☐	☐	☐
говорите <u>англійською</u>	☐	☐	☐	☐	☐
читаєте <u>англійською</u>	☐	☐	☐	☐	☐
пишете <u>англійською</u>	☐	☐	☐	☐	☐
розумієте <u>німецьку</u> , коли хтось звертається до вас нею	☐	☐	☐	☐	☐
говорите <u>німецькою</u>	☐	☐	☐	☐	☐
читаєте <u>німецькою</u>	☐	☐	☐	☐	☐
пишете <u>німецькою</u>	☐	☐	☐	☐	☐

36. Якою мовою ви переважно спілкуєтеся в таких ситуаціях під час перебування в населеному пункті, в якому зараз мешкаєте?					
<i>(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)</i>	<i>Українсь- кою</i>	<i>Російсь- кою</i>	<i>Англійсь- кою</i>	<i>Німець- кою</i>	<i>Іншою</i>
В родині	☐	☐	☐	☐	☐
З колегами на роботі в Німеччині (якщо ви працюєте)	☐	☐	☐	☐	☐
З друзями	☐	☐	☐	☐	☐
З незнайомцями на вулиці, магазинах, банках	☐	☐	☐	☐	☐
Під час отримання послуг в державних установах	☐	☐	☐	☐	☐

37. Ким ви себе вважаєте?					
☐ Українцем/кою					
☐ Німцем/кенею					
☐ Німцем/кенею українського походження					
☐ Інше, будь ласка, деталізуйте: _____					

38. Ким би ви хотіли вважати себе в майбутньому?					
☐ Українцем/кою					

- Німцем/кенею
- Німцем/кенею українського походження
- Інше, будь ласка, деталізуйте: _____

39. Наскільки ви погоджуєтесь з такими твердженнями?

<i>(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)</i>	<i>Зовсім не погоджуюся</i>	<i>Скоріше не погоджуюся</i>	<i>Важко відповісти</i>	<i>Скоріше погоджуюся</i>	<i>Повністю погоджуюся</i>
Я відчуваю себе частиною української культури	☐	☐	☐	☐	☐
Я пишаюся тим, що я українець/ка	☐	☐	☐	☐	☐
Я щасливий/а бути українцем/кою	☐	☐	☐	☐	☐
Мені соромно бути частиною української культури	☐	☐	☐	☐	☐
Бути українцем/кою мені некомфортно	☐	☐	☐	☐	☐
Я щасливий/а бути частиною української культури	☐	☐	☐	☐	☐
Я почувуюся добре від того, що я українець/ка	☐	☐	☐	☐	☐

40. Далі давайте поговоримо про вас та українців, які переїхали в населений пункт, в якому ви зараз мешкаєте, про підтримку традицій, взаємодію з німцями. Наскільки ви погоджуєтесь з такими твердженнями?

<i>(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)</i>	<i>Зовсім не погоджуюся</i>	<i>Скоріше не погоджуюся</i>	<i>Важко відповісти</i>	<i>Скоріше погоджуюся</i>	<i>Повністю погоджуюся</i>
Я вважаю, що українці повинні зберігати власні культурні традиції і не переймати німецькі	☐	☐	☐	☐	☐
Для мене не важливо, чи вільно я володію українською та німецькою мовами, чи ні	☐	☐	☐	☐	☐
Я не хочу відвідувати ні німецькі, ні українські заходи	☐	☐	☐	☐	☐
Я віддаю перевагу заходам, в яких беруть	☐	☐	☐	☐	☐

участь лише українські учасники					
Для мене важливо вільно володіти як німецькою, так і українською мовами	☐	☐	☐	☐	☐
	<i>Зовсім не погоджуюся</i>	<i>Скоріше не погоджуюся</i>	<i>Важко відповісти</i>	<i>Скоріше погоджуюся</i>	<i>Повністю погоджуюся</i>
Я віддаю перевагу заходам, в яких беруть участь лише німці	☐	☐	☐	☐	☐
Я вважаю, що для українців не важливо ні зберігати власні культурні традиції, ні переймати німецькі	☐	☐	☐	☐	☐
Для мене важливіше вільно володіти українською, ніж німецькою мовою	☐	☐	☐	☐	☐
Я вважаю, що українці повинні зберігати власні культурні традиції, а також переймати німецькі	☐	☐	☐	☐	☐
Я вважаю, що українці мають переймати німецькі культурні традиції, а не зберігати власні	☐	☐	☐	☐	☐
Я вважаю за краще мати серед друзів лише німців	☐	☐	☐	☐	☐
Для мене важливіше вільно володіти німецькою мовою, ніж українською	☐	☐	☐	☐	☐
Я не хочу мати серед друзів ні німців, ні українців	☐	☐	☐	☐	☐
Я вважаю за краще мати серед друзів лише українців	☐	☐	☐	☐	☐
Я віддаю перевагу заходам, які залучають як німецьких, так і українських учасників	☐	☐	☐	☐	☐
Я вважаю за краще мати серед друзів як українців, так і німців	☐	☐	☐	☐	☐

41. Далі ми запитаємо вас про речі, які важливі для міської влади Констанца, щоб правильно розуміти, якої підтримки потребують біженці через пережиті ними травматичні події.

Нижче перелічено симптоми, які іноді бувають у людей, що самі пережили травматичну подію, стали її свідками або дізналися про неї. Будь ласка, уважно прочитайте кожен із симптомів і позначте варіант відповіді відповідно до того, наскільки часто симптом вас турбував після події (один варіант відповіді на кожен симптом)

<i>(Будь ласка, одна відповідь ☒ на рядок)</i>	<i>Ніколи</i>	<i>Рідко</i>	<i>Іноді</i>	<i>Часто</i>
Повторювані спогади про подію	☐	☐	☐	☐
Відчуття, ніби подія відбувається знову	☐	☐	☐	☐
Повторювані нічні кошмари, пов'язані з подією	☐	☐	☐	☐
Раптові емоційні або фізичні реакції при згадці про подію	☐	☐	☐	☐
Уникання діяльності, що нагадує про подію	☐	☐	☐	☐
Уникання думок або почуттів, пов'язаних із подією	☐	☐	☐	☐
Дратівливість, спалахи гніву	☐	☐	☐	☐
Настороженість	☐	☐	☐	☐

42. Який найвищий рівень освіти ви отримали?

- Початкова, неповна середня (9 або менше класів середньої школи)
- Повна середня (11 класів – 12 класів)
- Професійно-технічна (коледж, училище)
- Неповна вища (менше 4-х курсів)
- Базова вища (ступінь бакалавра)
- Повна вища (ступінь спеціаліста або магістра)
- Науковий ступінь (кандидат наук і вище)

43. Який ваш сімейний стан?

- Неодружений/на та ніколи не був/ла
- Одружений/заміжня
- Розлучений/на
- Вдівець/вдова
- Інше
- Я не знаю

44. Перед переїздом в Німеччину ви ...

- Працював/ла/ займався/лася власним бізнесом
- Не працював/ла
- Навчався/лася
- Був/ла на пенсії
- Був/ла на тривалому лікарняному чи інвалідності
- Доглядав/ла за будинком чи дітьми
- Був/ла у відпустці по догляду за дитиною
- Інше
- Я не знаю

45. Яку позицію ви займали на останньому місці роботи перед переїздом до Німеччини?

- Робоча професія, включаючи сільське господарство (фізична праця)
- Працівник/ця з вищою освітою (розумова праця)
- Самозайнятий/а, включаючи працевлаштування в сімейній справі
- Учень/стажер/ка
- Я не знаю

46. Будь ласка, вкажіть вашу стать:

- Чоловіча
- Жіноча

47. Скільки вам повних років?

_____ років

48. В якій області України ви проживали станом на 23.02.2022?

☐ АР Крим	☐ Вінницька область
☐ Волинська область	☐ Дніпропетровська область
☐ Донецька область	☐ Житомирська область
☐ Закарпатська область	☐ Запорізька область
☐ Івано-Франківська область	☐ м. Київ
☐ Київська область	☐ Кіровоградська область
☐ Львівська область	☐ Луганська область
☐ Миколаївська область	☐ Одеська область
☐ Полтавська область	☐ Рівненська область
☐ Сумська область	☐ Тернопільська область
☐ Харківська область	☐ Херсонська область

Хмельницька область

Черкаська область

Чернівецька область

Чернігівська область

За межами України

49. Чи брали ви участь в опитуванні українських біженців від Caritas?

Так

Ні

Я не знаю

50. На даний момент, чи потребуєте ви допомоги або підтримки від німецької держави?

Так

Ні (*→перейдіть до запитання 51*)

51. Яка форма підтримки/допомоги вам необхідна?

Отримання дозволу на проживання

Отримання дозволу на роботу

Пошук роботи

Пошук житла

Отримання медичної допомоги

Організація дозвілля дитини

Організація навчання дитини

Інше, будь ласка, деталізуйте: _____

52.

На вашу думку, як можна покращити соціальне життя (співжиття людей) в населеному пункті, в якому ви зараз мешкаєте? (*Будь ласка, напишіть ваші ідеї*)

**Ви відповіли на всі запитання –
Дякуємо за вашу участь!**